

Raiskauksen uhrin kohtaaminen

“Kohtaamiset ensipartion kanssa voivat olla parantavia kokemuksia”

Joonas Puolakka ja Eetu Saari

11/2022

TIIVISTELMÄ

Tekijät: Joonas Puolakka ja Eetu Saari

Julkaisun nimi: Raiskauksen uhrin kohtaaminen

Opinnäytetyön muoto: Tutkimuksellinen

Julkisuusaste: Julkinen

Ohjaaja: Heli Jalander ja Pia Käki

Tutkinto: Poliisi (AMK)

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää, että millainen merkitys poliisin ensipartion ja raiskauksen uhrin kohtaamisella on toipumiseen, avun hakemiseen ja oikeusturvaan sekä kuinka raiskauksen uhri on mahdollista kohdata poliisin ensipartiossa kunnioittavasti, ymmärtäväisesti, hienotunteisesti ja yksilöllisesti. Opinnäytetyössä pohditaan myös, onko poliisin lisäkoulutukselle tarvetta raiskauksen uhrin kohtaamisesta. Opinnäytetyön tavoitteena on tuottaa tietoa, mitä poliisin ensipartio voi hyödyntää, kun kohtaa raiskauksen uhrin.

Opinnäytetyön teoreettisessa viitekehyksessä käsitellään raiskausta rikoksena, raiskauksen lainsäädäntöä, raiskauksen aiheuttamaa traumaa, raiskauksen uhrin kohtaamista ja poliisin koulutusta. Teoreettinen viitekehys luo opinnäytetyön tietoperustalle hyvän pohjan ja se täydentää teemahaastatteluista saatua tietoa.

Opinnäytetyö on toteutettu kvalitatiivisena eli laadullisena tutkimuksena. Aineiston keruu menetelmänä on suoritettu kaksi puolistrukturoitua teemahaastattelua, joissa on haastateltu poliisia ja psykologia. Haastattelujen avulla pyritään saamaan kahden oman alan ammattilaisen näkökulma raiskauksen uhrin kohtaamiseen sekä yhdistämään haastatteluilla saadut tulokset. Yhdistämällä tulokset saamme tuotettua poliisin ensipartioille hyödyllistä tietoa raiskauksen uhrin kohtaamisesta.

Raiskauksen uhrin ja poliisin ensipartion kohtaamisen merkitys koettiin keskeiseksi avun hakemisen, toipumisen ja oikeusturvan kannalta. Kohdatessa raiskauksen uhrin tilanteeseen tulee suhtautua avoimesti, rauhallisesti, vakavasti sekä uhrin kokemaa kunnioittaen. Tutkimuksen perusteella poliisin lisäkoulutus raiskauksen uhrin kohtaamisesta koettiin tarpeelliseksi.

Sivumäärä: 43

Tarkastuskuukausi ja vuosi: 11/2022

Avainsanat: Ensipartio, poliisi, kohtaaminen, raiskaus, seksuaalirikos, uhri, kvalitatiivinen tutkimus.

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	1
2 TAVOITTEET, TARKOITUS JA TUTKIMUKESYMYKSET	3
3 RAISKAUS	4
3.1 Raiskauksen määrittely lainsäädännössä.....	4
Raiskaus (RL 20:1)	4
Törkeä raiskaus (RL 20:2)	4
3.1.1 Uusi lainsäädäntö seksuaalirikoksista.....	5
3.2 Raiskauksesta yleisesti	6
3.3 Trauma	7
3.4 Kohtaaminen.....	8
3.5 Kokemuksia kohtaamisesta.....	10
3.6 Koulutus ja lisäkoulutus.....	12
4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	13
4.1 Tutkimusmenetelmät.....	13
4.2 Kvalitatiivinen tutkimus	13
4.3 Teemahaastattelu	13
4.4 Aikaisempia tutkimuksia	14
5 HAASTATTELUT	15
5.1 Haastateltavien tausta.....	15
5.2 Haastattelujen toteutus	16
5.3 Aineiston analyysi	17
6 TUTKIMUKSEN TULOKSET	18
6.1 Raiskauksen uhrin kohtaaminen	19
6.2 Kohtaamisen merkitys.....	23
6.3 Kohtaamisesta tullut palaute	25
7 JOHTOPÄÄTÖKSET	27
7.1 Millainen on uhrin ja poliisin ensipartion ensikohtaamisen merkitys?.....	27
7.1.1 Toipuminen.....	27
7.1.2 Avun hakeminen.....	28

7.1.3 Oikeusturva	29
7.2 Kuinka uhri kohdataan ensipartion toimesta?	29
7.3 Poliisin lisäkoulutus raiskauksen uhrien kohtaamiseen	32
8 POHDINTA	33
8.1 Tutkimuksen arviointi	33
8.2 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys	35
8.3 Tutkimuksen kehittämiskohteet	37
8.4 Loppusanat	38
LIITE: 1. Haastattelurunko Poliisi	39
LIITE: 2. Haastattelurunko Psykologi	40
LÄHTEET	41

1 JOHDANTO

Raiskaus on rikos, joka jättää sen uhriin elinikäiset jäljet. Raiskausrikoksen uhrin ensimmäiset kohtaamiset ovat merkittäviä toipumisen, avun hakemisen, sekä oikeusturvan kannalta. Opinnäytetyömme tarkoitus on tuottaa valvonta- ja hälytystoiminnan ensipartioille tietoa siitä, miten raiskausrikoksen uhri tulee kohdata ja puhuttaa tehtävällä niin, että esitutkintaprosessi ja uhrin toipuminen alkavat onnistuneesti. Tavoitteemme ei ole tehdä mitään selkeitä ohjeita raiskauksen uhrin kohtaamiseen vaan tuottaa tietoa, mistä valvonta- ja hälytyssektorilla työskentelevä poliisi voi hyötyä.

Tämän tutkimuksen tavoitteena on ensisijaisesti tuottaa valvonta- ja hälytystoiminnan partioille tietoa raiskauksen uhrin kohtaamisesta ja puhuttamisesta. Tavoitteemme on kehittää opinnäytetyölämme ensipartion toimintaa raiskauksen uhrin kanssa. Pyrimme, että opinnäytetyön luettuaan lukija tietää, miten pitäisi kohdata raiskausrikoksen uhrin kunnioittavasti, ymmärtävästi, hienotunteisesti ja yksilöllisesti toimiessaan ensipartiossa.

Opinnäytetyössämme halusimme tutkia meille mielenkiintoista sekä samalla ajankohtaista aihetta. Samalla halusimme tuottaa poliisille hyödyllistä tietoa uudesta näkökulmasta. Näin opinnäytetyötä tehdessä mielenkiinto ja motivaatio pysyvät korkealla ja tuntee tekevänsä jotain merkityksellistä. Löysimme aihetta miettiessä kansalaisaloitteeseen, joka yhdisti nämä kaikki asiat, mitä opinnäytetyöltä halusimme.

Suojele, älä syyllistä: kansalaisaloite poliisin pakollisesta ja riittävästä erityiskoulutuksesta seksuaalirikosten uhrien kohtaamisessa. Kansalaisaloitteella on tämän opinnäytetyön aloitushetkellä 17.5.2022 11 223 allekirjoittajaa. Kansalaisaloitteen mukaan, tällä hetkellä moni uhri kokee, ettei poliisilla ole riittävästi ammattitaitoa kohdata seksuaalirikoksen uhria kunnioittavasti ja asiantuntevasti. EU:n uhridirektiivin määräämänä uhri pitäisi kohdata kunnioittavasti, ymmärtävästi, hienotunteisesti ja yksilöllisesti. Uhrin ensimmäiset kohtaamiset ovat merkittäviä toipumisen, avun hakemisen, sekä oikeusturvan kannalta. Tämä kansalaisaloite laittoi opinnäytetyö prosessimme liikkeelle ja sai meidät kiinnostumaan aiheesta.

Tämä opinnäytetyö toteutetaan kvalitatiivisena eli laadullisena tutkimuksena teemahaastattelujen muodossa. Teemahaastatteluilla pyritään saamaan poliisi ja psykologin näkökulmat raiskauksen uhrin kohtaamiseen ja näin saada tietoa toimimisesta uhrin kanssa. Opinnäytetyön teoreettisessa viitekehysessä käsitellään raiskausta rikoksena, lainsäädäntöä, raiskauksen aiheuttamaa traumaa, raiskauksen uhrin kohtaamista ja poliisin koulutusta. Teoreettinen viitekehys täydentää teemahaastatteluista saatua tietoa ja lisää tutkimuksen luotettavuutta. Opinnäytetyömme on kokonaisuudessaan julkinen.

Päätimme tehdä opinnäytetyön parityönä, koska aihe on verrattain laaja ja lisäksi vaativa. Aihe on myös erittäin tunteita herättävä, herkkä ja vakava. Opinnäytetyön tekeminen saattaa ajoittain myös kuormittaa työkykyä, koska tehtävää on paljon. On tärkeää, että ei jää näiden ajatusten kanssa yksin, vaan pääsee vaihtamaan ajatuksia kollegan kanssa. Kyseessä on molempien tekijöiden ensimmäinen opinnäytetyö, joten koimme oikeaksi ratkaisuksi tehdä opinnäytetyön parityönä. Koimme myös aiheen haastavuuden takia, että opinnäytetyön aihetta on tarkoituksenmukaista tarkastella jo tekovaiheessa useammalla silmäparilla.

Opinnäytetyön rajaaminen on järkevä aloittaa vasta kun on tarkennettu mitä halutaan tietää tai mitä halutaan osoittaa kerätyllä aineistolla. Aineiston kerääminen on tarkoituksenmukaista aloittaa vasta pienen pohdinnan jälkeen. Tutkimusongelman rajaaminen on myös tärkeää kvalitatiivisessa tutkimuksessa. Tutkimusongelman tulisi olla niin selkeä, että joku, joka ei ole asiaan perehtynyt ymmärtää myös mistä on kyse. Tämä onnistuu yleensä hyvin muun muassa tutkimuskirjallisuutta apuna käyttäen. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 81–85.)

Opinnäytetyömme käsittelee ensipartion ja raiskausrikoksen uhrin kohtaamista ja uhrin puhuttamista. Rajaamme opinnäytetyömme koskemaan puhuttamisen ja kohtaamisen osalta pelkästään poliisin valvonta- ja hälytystoiminnan ensipartioita ja niille ilmi tulleita raiskausrikoksia. Ensipartiolla tässä tutkimuksessa tarkoitetaan valvonta- ja hälytystoiminnan partiota, joka menee ensimmäisenä rikospaikalle. Koemme, että on suuri ero siinä, tuleeko raiskausrikos ilmi kenttätyötä tekevälle partiolle tehtävällä vai rikostutkinnan tietoon esimerkiksi sähköisen rikosilmoituksen tai palvelupäivätyksen kautta. Koemme myös, että ensipartion rooli on elintärkeässä asemassa, kun se kohtaa raiskauksen uhrin ensimmäisenä heti tapahtuneen jälkeen. On tärkeää, että uhria kohdellaan asiaan vaatimalla vakavuudella, oikeudenmukaisesti ja syyllistämättä.

Rajaamme opinnäytetyön ulkopuolelle lapsiin kohdistuvat raiskausrikokset, koska näihin tilanteisiin on olemassa erilliset ohjeet ja mukaan tulee paljon muita toimijoita, jos uhri on alaikäinen. Ensipartion toimenpiteisiin väkivalta- tai seksuaalirikostehtävällä, jossa uhrina on lapsi, on jo tuotettu opinnäytetyö.

2 TAVOITTEET, TARKOITUS JA TUTKIMUSKYSYMYKSET

Opinnäytetyön tarkoituksena on tuottaa ensisijaisesti valvonta- ja hälytystoiminnan partiolle tietoa siitä, kuinka raiskauksen uhri kohdataan ja puhutetaan kunnioittavasti, ymmärtäväisesti, hienotunteisesti ja yksilöllisesti. Tarkoituksena on teemahaastattelujen avulla syventyä edellä mainittuun ilmiöön ja selvittää mikä merkitys kohtaamisella on ja mitä asioita siinä kannattaa ottaa huomioon.

Tutkimusongelman määrittelyssä kiteytyy koko opinnäytetyön tarkoitus ja tavoitteet. Se on verrattavissa esimerkiksi jonkun yrityksen missioon tai liikeideaan, vähän kuin yhteen lauseeseen olisi pakko kiteyttää kaikki oleellinen. Tutkimusongelma on järkevää purkaa tutkimuskysymyksiksi. Opinnäytetyölle saadaan näin hyvä runko rakennettua, kun tutkimusongelma saadaan purettua tutkimuskysymyksiksi. Vastaamalla tutkimuskysymyksiin tulee samalla näin vastattua myös tutkimusongelmaan. (Kananen 2008, 51.)

Opinnäytetyössä tutkimusongelma on muodostunut ”Suojele, älä syyllistä” kansalaisaloitteen avulla ja sitä kautta on syntynyt myös kipinä tälle tutkimukselle. Opinnäytetyössämme haluamme selvittää ensipartion ja raiskauksen uhrin ensikohtaamisen merkitystä uhrin toipumiseen, avun hakemiseen ja oikeusturvaan ja kuinka ensipartion on mahdollista kohdata uhri kunnioittavasti, ymmärtäväisesti, hienotunteisesti ja yksilöllisesti. Nämä ovat sellaisia asioita mitkä ovat tärkeitä ja ovat ohjanneet meitä tutkimuskysymyksiä miettiessä.

Tämän opinnäytetyön tutkimuskysymykset ovat:

1. Millainen on uhrin ja poliisin ensipartion ensikohtaamisen merkitys toipumisen, avun hakemisen ja oikeusturvan kannalta?
2. Kuinka uhri kohdataan ensipartion toimesta kunnioittavasti, ymmärtäväisesti, hienotunteisesti ja yksilöllisesti?

Opinnäytetyön päätavoitteena on tuottaa tietoa raiskauksen uhrin ja poliisin ensikohtaamisen ja puhuttamisen merkityksestä avun hakemisen, toipumisen ja oikeusturvan kannalta. Tavoitteena on myös selvittää, että mitä asioita tulee ottaa huomioon, jotta kohtaaminen onnistuisi mahdollisimman hyvin. Tavoitteena ei ole tehdä selkeitä ohjeita, vaan tuottaa tietoa raiskauksen uhrin kohtaamisesta jokaisen lukijan omaan käyttöön. Lisäksi tarkoituksena on yhdessä haastateltavien kanssa pohtia lisäkoulutuksen tarvetta poliisille raiskauksen uhrin kohtaamiseen liittyen sekä mitä kyseinen lisäkoulutus voisi pitää sisällään.

3 RAISKAUS

3.1 Raiskauksen määrittely lainsäädännössä

Raiskaus (RL 20:1)

Joka pakottaa toisen sukupuoliyhteyteen käyttämällä henkilöön kohdistuvaa väkivaltaa tai uhkamalla käyttää sellaista väkivaltaa, on tuomittava raiskauksesta vankeuteen vähintään yhdeksi ja enintään kuudeksi vuodeksi.

Raiskauksesta tuomitaan myös se, joka käyttämällä hyväkseen sitä, että toinen tiedottomuuden, sairauden, vammaisuuden, pelkotilan tai muun avuttoman tilan takia on kykenemätön puolustamaan itseään tai muodostamaan tai ilmaisemaan tahtoaan, on sukupuoliyhteydessä hänen kanssaan.

Jos raiskaus huomioon ottaen uhkauksen vähäisyys taikka muut rikokseen liittyvät seikat on kokonaisuutena arvostellen vähemmän vakava kuin 1 ja 2 momentissa tarkoitetut teot, rikoksentehtyjä on tuomittava vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään neljäksi vuodeksi. Samoin tuomitaan se, joka muulla kuin 1 momentissa tarkoitetulla uhkauksella pakottaa toisen sukupuoliyhteyteen. Mitä edellä tässä momentissa säädetään, ei sovelleta, jos raiskauksessa on käytetty väkivaltaa.

Yritys on rangaistava.

Törkeä raiskaus (RL 20:2)

Jos raiskauksessa

- 1) aiheutetaan toiselle vaikea ruumiinvamma, vakava sairaus tai hengenvaarallinen tila,*
- 2) rikoksen tekevät useat tai siinä aiheutetaan erityisen tuntuva henkistä tai ruumiillista kärsimystä,*
- 3) kohteena on kahdeksaatoista vuotta nuorempi lapsi,*
- 4) rikos tehdään erityisen raakalla, julmalla tai nöyryyttävällä tavalla tai*
- 5) käytetään ampuma- tai teräasetta tai muuta hengenvaarallista välinettä taikka muuten uhataan vakavalla väkivallalla ja raiskaus on myös kokonaisuutena arvostellen törkeä, rikoksentehtyjä on tuomittava törkeästä raiskauksesta vankeuteen vähintään kahdeksi ja enintään kymmeneksi vuodeksi.*

Yritys on rangaistava.

Rikoslaissa sukupuoliyhteydellä tarkoitetaan: *sukupuolielimellä tehtävää taikka sukupuolielimeen tai peräaukkoon kohdistuvaa seksuaalista tunkeutumista toisen kehoon taikka toisen sukupuolielimen ottamista omaan kehoon* (Rikoslaki 20 luku 10 § 1 mom). Sukupuoliyhteys käsittää tunkeutumisen

sukuelimeen tai peräaukkoon taikka sukuelimellä tunkeutumista toisen kehoon. Tunkeutuminen sukuelimeen tai peräaukkoon voi tapahtua sukuelimellä, jollain muulla kehon osalla tai esineellä. Sukuelimellä tunkeutuminen voi olla sukuelimeen kohdistuvan sukupuoliyhteyden lisäksi myös anaalista tai oraalista sukupuoliyhteyttä. Peräaukkoon tapahtuva tunkeutuminen voi myös tapahtua millä tahansa kehon osalla tai esineellä. (Ojala 2022, 85–86.)

3.1.1 Uusi lainsäädäntö seksuaalirikoksista

Oikeusministeriö ryhtyi 2019 valmistelemaan seksuaalirikoslainsäädännön kokonaisuudistusta. Amnesty International otti kantaa raportissaan lain uudistamiseen. Kansainvälisten ihmisoikeusnormien mukaan seksuaalinen väkivalta, mukaan lukien raiskaus, tulisi määritellä uhrin suostumuksen puutteen kautta. Lain tulisi myös sisältää sukupuolineutraaleja, että sukupuoliyhteyksiä säännöksiä, jotka kattavat naisten ja tyttöjen kokemukset ja tarpeet, mahdollistaen samalla syytteet myös miehiin ja poikiin kohdistuvasta seksuaalisesta väkivallasta. Suostumuksen voi perua milloin tahansa. Suostumus on vapaaehtoinen ja jatkuva yhteisymmärrys seksuaaliseen kanssakäymiseen osallistumisesta. Kansainvälisessä rikosoikeudessa on tunnustettu, että suostumuksen voi antaa vapaaehtoisesti ja pätevästi vain silloin, kun suostumuksen antamiseen ei liity pakottavia olosuhteita ja suostumuksen antajalla on kyky antaa suostumus. (Amnesty 2019, 18–19.)

Opinnäytetyötämme koskeva lainsäädäntö on tällä hetkellä keskellä merkittävää muutosta. Hallituksen esityksessä HE 13/2022 vp ehdotetaan mm muutettaviksi seksuaalirikoksia koskevat säännökset. Keskeisintä lakimuutoksessa olisi raiskausrikosta koskevan säännöksen muuttaminen suostumusperusteiseksi. Muutos on tarkoitus toteuttaa säätämällä raiskauksen keskeiseksi tunnusmerkiksi sukupuoliyhteydessä oleminen sellaisen henkilön kanssa, joka ei osallistu siihen vapaaehtoisesti. Lisäksi keskeisistä seksuaalirikoksista säädettäisiin myös törkeät tekemuodot. Muihin seksuaalirikoksia koskeviin säännöksiin ja muihin lakeihin kuin rikoslakiin tehtäisiin lähinnä tarkentavia ja teknisluontoisia muutoksia. Uusien tunnusmerkistöjen määrittäminen merkitsisi seksuaalirikoksina rangaistavien tekojen alan laajenemista. Tarkoituksena on myös laajentaa sukupuoliyhteyden määritelmää. Myös seksuaalirikosten rangaistusasteikkoja on tarkoitus muuttaa ankarammaksi. (Hallituksen esitys 13/2022 vp, 1.)

Hallituksen esityksen tavoitteena on vahvistaa seksuaalisen itsemääräämisoikeuden ja henkilökohtaisen koskemattomuuden suojaa. Tarkoituksena myös on yhdenmukaistaa ja selkeyttää seksuaalirikoksia koskevia säännöksiä rikoslaissa. Ehdotettujen lakien on tarkoitus astua voimaan 1.1.2023 tai aikaisintaan kuuden kuukauden kuluttua niiden hyväksymisestä ja vahvistamisesta. (HE 13/2022 vp, 1.)

Raiskauksen uusi tunnusmerkistö tulee voimaan 1.1.2023 (Laki rikoslain muuttamisesta 723/2022).

Joka on sukupuoliyhteydessä sellaisen henkilön kanssa, joka ei osallistu siihen vapaaehtoisesti, on tuomittava raiskauksesta vankeuteen vähintään yhdeksi ja enintään kuudeksi vuodeksi.

Henkilön osallistumista sukupuoliyhteyteen ei ole pidettävä vapaaehtoisena, jos:

- 1) hän ei ole sanallisesti, käytöksellään tai muulla tavalla ilmaissut osallistuvansa siihen vapaaehtoisesti;*
- 2) hänet on pakotettu sukupuoliyhteyteen käyttämällä henkilöön kohdistuvaa väkivaltaa tai uhkauksella; tai*
- 3) hän ei ole voinut muodostaa tai ilmaista tahtoaan tiedottomuutensa, sairautensa, vammaisuutensa, pelkotilansa, voimakkaan päihtymistilansa, heikentyneen tajunnantilansa, tilanteen äkillisyyden, erityisen valta-aseman vakavan väärinkäytön tai muun näihin rinnastettavan syyn vuoksi.*

Yritys on rangaistava.

Uudessa lainsäädännössä sukupuoliyhteydellä tarkoitetaan: *sukuelimellä tehtävää taikka sukuelimeen tai peräaukkoon kohdistuvaa seksuaalista tunkeutumista toisen kehoon, toisen sukuelimen ottamista omaan kehoon taikka toisen sukuelimen tai peräaukon koskettelua sukuelimellä tai suulla.* (Laki rikoslain muuttamisesta 723/2022 20 luku 23 § 1 mom.) Sukupuoliyhteyden määritelmää on uudessa laissa laajennettu siten, että sukupuoliyhteytenä pidetään myös toisen sukuelimen tai peräaukon koskettelua sukuelimellä tai suulla (Ojala 2022, 85). Suulla koskemisella tarkoitetaan myös kielellä koskemista. Naisen sukupuolielimeen kohdistuvat koskettelut sukuelimellä tai suulla voivat olla laissa määriteltyä sukupuoliyhteyttä, vaikka koskettelu ei etene ulkoista sukuelintä syvemmälle. Sukupuoliyhteyden määritelmään kuuluisi myös miehen sukuelimen koskettelu sukuelimellä tai suulla ilman, että sukuelintä ottaisi omaan kehoon. (Hallituksen esitys 13/2022 vp, 134.)

3.2 Raiskauksesta yleisesti

Vuonna 2020 viranomaisten tietoon tuli 1 450 raiskausta, joista törkeiksi nimettyjä oli 133. Suurin osa viranomaisten tietoon tulleiden raiskausrikosten uhreista on naisia. Syyllisiksi epäillyistä valtaosa puolestaan on miehiä. Uhrit ovat pääsääntöisesti nuoria. Raiskauksella näissä tilastoissa tarkoitetaan raiskausta ja törkeää raiskausta sekä niiden yrityksiä. (Kolttola 2021, 68–69.)

Vuosina 2018–2020 viranomaisten tietoon tulleiden raiskausrikosten tekijöistä 99,2 prosenttia oli miehiä. Naisia oli tekijöistä vain 0,8 prosenttia. Uhrien sukupuolijakauma oli taas päinvastainen. Uhreista 96 prosenttia oli naisia ja 4 prosenttia miehiä. (Kolttola 2021, 71.)

Valtaosa raiskausrikoksista tapahtuu yksityisissä tiloissa. Vuonna 2020 viranomaisten tietoon tulleista raiskausrikoksista 76 prosentissa tekopaikkana oli yksityinen asunto ja 13 prosentissa muu yksityinen tila. Kaikkiaan siis 89 prosenttia raiskausrikoksista tapahtui yksityisissä tiloissa. Muualla tapahtuneissa raiskausrikoksissa oli valtaosin kyse tilastokategoriasta muu yleinen paikka. (Kolttola 2021, 72.)

Oikeusministeriön raiskausrikoksia koskevan selvityksen mukaan noin joka kolmannessa tuomioistuinkäsittelyyn edenneessä raiskaustapauksessa osapuolet olivat puolisoita tai seurustelivat keskenään. Neljäsosassa tapauksista osapuolet olivat tuttavivia tai ystäviä. Vajaassa viidesosassa tapauksista kyse oli satunnaistuttavista. Tuntemattomien tekemiä rikoksia oli taas kuudennes kaikista. (Lappi-Seppälä ym. 2012, 56.)

Vuosina 2018–2020 kirjattuihin rikoksiin syylliseksi epäillyistä 29 prosenttia oli alkoholin tai muun päihteen vaikutuksen alaisena (Kolttola 2021, 72). Uhri taas on ollut päihtyneenä 44 % tapauksista ja viidessä prosentissa tapauksista päihtymys on johtanut tiedottomuuteen eli uhri on sammunut (Lappi-Seppälä ym. 2021, 64). Raiskausrikoksissa päihtymyksellä on siis rooli sekä uhrin että tekijän osalta (Kolttola 2021, 72).

3.3 Trauma

Traumaperäisten stressireaktioiden ja -häiriöiden etiologisena kriteerinä mainittu rasittava, järkyttävä ja poikkeuksellinen traumatisoiva tapahtuma voi käynnistää psyykkisen prosessin, olipa samassa yhteydessä tapahtunut fyysistä vahingoittumista tai ei. Jotta tapahtumalla ja sen psyykkisenä seurauksena olevalla stressihäiriöllä olisi todennäköinen syy-yhteys, stressitapahtuman tulee kuitenkin olla kriteerien mukaisella tavalla selvästi tavanomaisesta elämäntapahtumasta poikkeava, yksilön voimavarat ylittävä ja useimmiten kertaluonteinen tai lyhyessä ajassa toistunut. (Käypä hoito –suositus, 2020.)

Raiskaustraumaa voidaan pitää erityisen vaikeana muihin traumaattisiin tilanteisiin verrattuna. Raiskauksen uhri kokee traumaattista stressiä, koska tilanne on äkillinen, sattumanvarainen ja ennakoimaton. Tapahtumaan liittyy kuolemanpelkoa ja kontrollin menetyksen uhka. Raiskaukselle ominaista on intensiivinen tunkeutuminen toisen yksityisyyteen ja hyökkäys toisen ruumiin rajojen sisälle. (Raijas 2000, 5.)

Raiskaus on yksi vakavimpia psyykkistä tasapainoa järkyttäviä tilanteita, joita ihmiselle voi tapahtua. Raiskauksen vaikutukset näkyvät psyykkisinä häiriöinä, sosiaalisina ongelmina, seksuaalisina vaikeuksina ja alttiutena fyysiseen sairastavuuteen. Vakavimmat seuraukset eivät välttämättä näy muille.

Nämä seuraukset liittyvät raiskauksen uhrin koko kokemusmaailman muutokseen. Uhrin oma kokemus itsestään, toisista ihmisistä ja maailmasta muuttuvat kielteiseen suuntaan. Uhri tuntee nämä vaikutukset esimerkiksi uskomuksina omasta arvottomuudestaan, toisten epäluotettavuudesta ja maailman arvaamattomuudesta. (Ylikomi & Virta 2008, 15.) Raiskauksen uhrin perusturvallisuus vaurioituu. Turvallisuuden tunne perustuu osaltaan perusolettamuksiin itsestä, toisista ihmisistä ja maailmasta. Nämä perusolettamukset ovat muotoutuneet elämän aikana. (Raijas 2001, 359.) Raiskauksen uhrien reaktiot ovat voimakkaita akuutissa vaiheessa eli heti tapahtuman jälkeen (Raijas 2000, 8).

Raiskaus on traumaattisena kokemuksena yleinen, mutta samalla kuitenkin hyvin yksityinen. Todistajat ja muut läpielämisessä auttavat ihmiset puuttuvat. Tapahtumasta puuttuu usein perheen ja läheisten tuki, toisin kun esimerkiksi onnettomuuksissa tai kuolemantapauksissa. Raiskaustrauma ei ole jaettu kokemus, vaan yksinäinen, usein hävetty ja vaiettu kokemus. (Raijas 2000, 2.)

Kun ihminen saa tietää jostain järkyttävästä asiasta tai jos jotain hyvin järkyttävää tapahtuu ihmiselle, ensimmäinen reaktio on psyykinen shokki. Silloin kuulemamme tai kokemamme ei tunnu todelta. Psykkisessä sokissa on kyse siitä, että mieleemme suojaa meitä tiedolta ja kokemukselta, jota se ei pysty ottamaan vastaan eikä kestä. Yksi traumaattisen tapahtuman tunnusmerkkejä on sen ennustamattomuus. Tapahtuma tapahtuu ilman ennakkovaroitusta eikä siihen pysty varautumaan. Psykkisessä sokissa mieli ottaa aikalisän. (Saari 2003, 42.) Shokkivaiheelle on tyypillistä ulkoisen käyttäytymisen ja toimintakyvyn ja pohjalla tai taustalla olevan psyykkisen kaaoksen välinen suuri ristiriita (Saari 2003, 52).

Shokkivaiheesta siirrytään reaktiovaiheeseen, mikä edellyttää, että vaara- tai uhkatilanne ovat ohi ja ihminen kokee olevansa turvassa. Psyykinen sokki suojaa ihmisiä tiedolta, mitä se ei pysty vastaanottamaan, mutta reaktiovaiheessa taas tapahtuneesta tullaan tietoiseksi. Tapahtuneen merkityksestä omalle elämällä tullaan myös tietoiseksi. Tietoisuuden mukana tulevat tunteet, jotka ovat voimakkaita. Reaktiovaiheelle tyypillistä on suru, epätoivo, tyhjyyden tunne, ahdistus, itsesyytökset ja syyllisyyden tunteet. Jotkut ihmiset keskittyvät syyllisten etsimiseen. Keskeinen tunne silloin on viha ja aggressio ja nämä tunteet kohdistuvat ulkopuoliseen ihmiseen tai tahoon. (Saari 2003, 52–53.)

3.4 Kohtaaminen

Seksuaalirikoksen uhriksi joutuminen aiheuttaa ihmiselle äärimmäisen haavoittuvuuden kokemuksen. Se vaikuttaa uhrin käsitykseen itsestään, toisista ihmisistä ja maailmasta. Ympäristön reaktiot ja ensimmäiset kontaktit ovat ratkaisevia traumasta toipumisen ja avun hakemisen kannalta. (Heinjoki & Kuukari.) Sokissa olevaan ihmiseen tekevät voimakkaan vaikutuksen hänen kohtaamansa ihmiset ja myös se mitä nämä ihmiset sanovat. Muutaman minuutin kontakti on niin tärkeä, että sen muistaa

loppuelämän. Shokkivaiheessa kuullut sanat pelastushenkilöstöltä, poliisilta tai terveydenhuoltohenkilöstöltä ovat erittäin painavia sanoja. Sanat yleensä asettavat koko tapahtumalle sävyn. Sävy voi olla myönteinen ja kokemusta kantava. Sävy voi myös olla kielteinen, tuskaa ja ahdistusta lisäävä. (Saari 2003, 43–44.) Raiskauksen uhrin usein kokevat voimakasta häpeää ja syyllistävät itseään tapahtuneesta. Ympäristön reaktioita myös pelätään, eikä tapahtuneesta välttämättä uskalleta kertoa kenellekään. (Raijas 2000, 5.) Raiskaukseen liittyy voimakasta häpeää. Häpeä on tunteena järjenvastainen ja se ei ole järjellisesti hallittavissa. Voi ajatella, että tapahtunut ei ole omaa syytä, mutta siitä huolimatta häpeä ei helpota. Häpeä saattaa näissä tilanteissa vaikuttaa uhrin haluun puhua tapahtuneesta. (Saari 2003, 55.)

Poliisi voi olla raiskauksen uhrin ensikontakti viranomaiseen. Poliisi voi myös jäädä raiskauksen uhrin ainoaksi oikeusviranomaiseksi, jonka hän kohtaa. Poliisin tavalla suhtautua raiskauksen uhuriin on uhrille suuri merkitys. Kohtaaminen poliisin kanssa vaikuttaa myös siihen, miten uhri tulevaisuudessa tilannetta käsittelee ja miten selviytymisprosessi lähtee etenemään. Raiskauksen uhrin kohtaavien poliisien pitäisi olla tietoisia raiskastraumasta ja sen vaikutuksesta uhuriin. Muuten kohtaamisessa on riski, että uhrin käyttäytymistä arvioidaan väärällä tavalla ja hienotunteisuus ja empaattisuus kärsii. (Kainulainen 2004, 32.)

Monesti raiskauksen uhrin, on tapahtuman jälkeen alkuvaiheessa parempi olla tekemisissä ainoastaan ihmisten kanssa, joiden myötätuntoon ja tukeen hän kokee todella voivansa luottaa. Tämä on tarpeen sen vuoksi, että uhrin turvallisuuden tunne suhteessa toisiin ihmisiin voisi vähitellen palautua. Asiaa hoitavilta tahoilta vaaditaan erityistä tarkkuutta sanavalinnoissa ja rohkaisevaa otetta. Uhrin arvostelu ja kyseenalaistaminen on syytä jättää väliin ja suhtautua uhrin kertomukseen asiallisesti ja empaattisesti. (Raijas 2001, 359, 360–361.)

Psyykkisen sokin aikana ihminen tarvitsee tukea, ei aktiivista apua järkyttävän kokemuksen käsitteilyyn. Keskeistä on, että pystytään itse olemaan rauhallisesti läsnä ja käytettävissä ja luodaan rauhoittava ja turvallinen ilmapiiri. Olennaisena voidaan pitää myös uhrien reaktioiden hyväksymistä ja rohkaisevaa ja positiivista suhtautumista uhreihin. (Saari 2003, 142–143.) Psyykkisessä sokissa olevan ihmisen kohtaaminen ja kuunteleminen herättää ihmisessä voimakkaita avuttomuuden ja ahdistuksen tunteita. Näitä tunteita voi olla lähes mahdoton kestää. Suurimmat virheet kohtaamisissa johtuvat siitä, että lähdemme ratkaisemaan omia tunteita, koska emme kestä niitä. (Saari 2003, 144–145.)

3.5 Kokemuksia kohtaamisesta

Amnesty Internationalin Suomen osasto on julkaissut vuonna 2019 raportin nimeltään ” Oikeuksien arpapeli” koskien naisiin kohdistuvia raiskausrikoksia ja uhrin oikeuksien toteutumista suomessa. Raportissa tarkastella muutoksia mitä on tapahtunut kymmenessä vuodessa sekä tämänhetkistä raiskauksiin liittyvää lainsäädäntöä ja oikeuskäytäntöä Suomessa. (Amnesty 2019, 4.)

Kun uhri ilmoittaa raiskauksesta viranomaiselle, on kohtaamisella suuri merkitys. Jo ensimmäinen kohtaaminen saattaa määrittää sen, jatkaako uhri rikosprosessia eteenpäin tai saapuuko hän poliisin kuulusteluun. Amnestyn luomassa raportissa on haastateltu seksuaalirikosten uhreja. Osa uhreista kertovat haastatteluissa muun muassa omista kokemuksiaan poliisin kanssa. (Amnesty 2019, 33.)

Haastatteluissa osa uhreista kertoo kohtaamisen olleen positiivinen poliisin kanssa. Uhreille tärkeää on, että heidät otetaan vakavasti, tilanteessa ei ole kiire, heitä rohkaistaan hakemaan apua, auttaa esimerkiksi kuljetuksessa sairaalaan sekä, että poliisilla on aikaa vastata uhrin esittämiin kysymyksiin. Tärkeää on myös, ettei uhria syyllistetä tilanteessa. Yksi uhreista kertoi tilanteesta missä poliisi oli kysynyt hänen alkoholinsa juomisesta ja vaatteista, mitä hänellä oli tapahtuma aikaan päällä. Poliisi selitti uhrille tilanteen ja ettei tarkoitus ole syyllistää uhria, eivätkä kyseiset seikat tulisi vähentämään tekijän vastuuta tapahtuneesta. Uhrin mielestä tuollaisista pienistä asioista rakentuu se luottamus siinä tilanteessa. Toinen tutkimuksessa haastatelluista uhreista kuivaili kokemustaan poliisin kanssa myös positiiviseksi. Uhri piti hirveänä tärkeänä poliisin asennetta, kun he olivat saapuneet rikospaikalle. Poliisit olivat uhrin mielestä olleet ymmärtäväisiä, kuuntelivat ja uskoivat häntä. Uhrin ei osannut ottaa kantaa, että miten tilanne olisi mennyt, jos rikospaikalle olisi tullut poliisi jollain toisella asenteella. Uhri kertoi, ettei sitä voi tarpeeksi painottaa kuinka suuri merkitys poliisin käyttäytymisellä ja läsnäololla oli tilanteessa. Haastatelluista uhreista osalla oli ollut myös negatiivinen kohtaaminen poliisin kanssa. Uhrin kokemuksen ja kertoman mukaan heitä oli kohdeltu epäkunnioittavasti tai tavalla, joka heikensi heidän oikeuksien toteutumista. Jossain tapauksissa poliisin käytös heijasti jopa syrjiviä käsityksiä. Esimerkiksi poliisin kommentti, ” Suomalainen mies ymmärtää, kun sanot ei” oli erityisesti jäänyt yhden haastateltavan uhrin mieleen. (Amnesty 2019, 33–34.)

Seksuaaliväkivaltaa kohdanneiden tutkimukset ja tutkinta ollaan Suomessa keskittämässä Seri-tukikeskuksiin. Seri-tukikeskus on seksuaaliväkivaltaa kohdanneiden tukikeskus yli 16-vuotiaille sukupuolesta riippumatta. Seri-tukikeskukset tarjoavat matalan kynnyksen palvelua, mihin voi hakeutua itse tai omaisten kanssa. Seri-tukikeskukseen on myös mahdollista tulla viranomaisten ohjaamana kuu-kauden sisällä tapahtuneesta. Rikosilmoituksen teko ei ole ehto yli 18-vuotiaille hoidon saamiseksi Seri-tukikeskuksissa. (Seri-tukikeskukset Suomessa)

Valtioneuvoston kanslia on teettänyt ja julkaissut tutkimuksen väliraportin vuonna 2021. Tutkimuksessa selvitettiin sekä rekisteri- että kyselytutkimuksen keinoin Seri-tukikeskuksen asiakkaiden taustatietoja, rikosprosessin etenemistä, rikosilmoituksen tekemiseen liittyviä seikkoja ja kokemuksia palveluista. Tutkimuksessa käsiteltiin kohtaamista sukupuoleen liittyvien asioiden näkökulmasta. Kohtaamiseen liittyviä seikkoja kysyttiin kuitenkin myös vapaalla kysymyksellä, ”Mikä oli tärkeintä kohtaamisissa”. Avoimeen kysymykseen vastanneet pitivät kohtaamisissa tärkeimpinä asioina sitä, että he tulivat kuulluksi ja että heitä uskottiin, heidät otettiin tosissaan ja vakavasti eikä heitä epäilty, syyllistetty tai tuomittu. Uhrien omia kokemuksia: ”Kokemukseni otettiin totena siitä huolimatta, pystyinkö todistamaan asiaa tai oliko rikosta tapahtunut.” / ”Se, että minulle välittyi olo kuunnelluksi ja uskotuksi tulemisesta. Kukaan ei painostanut puhumaan ja tarjottiin mahdollisuutta esim. pitää tauko. Nämä yhdessä lisäsivät turvallisuuden tunnetta, joka oli järkkynyt traumaattisten kokemusten myötä.” (Seri-tukikeskusten asiakkaiden tausta, tukipalveluiden käyttö ja rikosprosessin eteneminen 2021, 91.)

Uhrien keskuudessa ammattilaisissa tärkeimpinä piirteinä pidetään empaattisuutta, ystävällisyyttä ja ymmärtävyyttä. Rauhallisuuden ja kiireettömyyden tunne korostui monessa vastauksessa ja sitä pidettiin tärkeänä. Vastauksissa korostui myös lämpimän vastaanoton, turvallisuuden tunteen ja ammattitaidon merkitys. Tutkimuksen kyselyssä palautetta on saatu monesta eri ammattiryhmien edustajista. Poliisin palautteessa vastaajien keskuudessa nousi esille asiallisuus, tukeminen, neuvominen, kuunteleminen ja ystävällisyys. Se että poliisi otti asian tosissaan, sai vastaajien silmissä paljon arvostusta. Uhrien omia kokemuksia: ”Poliisien tekemää työnjakoa arvostettiin. ”Rikosilmoitusta vastaanottaneet poliisit olivat asiallisia, vaikka poliisin saapuminen paikalle pelotti. Miespoliisi pysyi taustalla ja nainen haastatteli. Mielestäni se oli järkevä työnjako.” / ”Sain jutella naispoliisin kanssa kahdestaan. Hän oli rauhallinen ja ymmärtäväinen sekä kannustava. Nämä kolme mainitsemaani viimeistä piirrettä olivat tärkeitä hyvässä kohtaamisessa tarvittavia ominaisuuksia.” (Seri-tukikeskusten asiakkaiden tausta, tukipalveluiden käyttö ja rikosprosessin eteneminen 2021, 91–93.)

Kyselyyn vastanneet uhrin antoivat myös avoimessa vastaus osiossa kriittistä palautetta, joka kohdistui poliisiin. Palautteessa toivottiin poliisilta inhimillisempää kohtelua, myötätuntoa sekä enemmän välittämistä ja ymmärrystä. Kriittisessä palautteessa uhrin kokivat poliisin olleen tilanteessa tuomitseva, välinpitämätön ja tahdilon. Uhrit kokivat, että poliisi syyllisti heitä tapahtuneesta ja kyseenalaisti koko tapahtuman. Kyselyyn vastanneet tarjosivat myös kehitysehdotuksia liittyen poliisin koulutukseen. Uhrit toivoivat poliisille lisätietoa traumaoireilusta sekä lisäkoulutusta uhrin kohtaamiseen. ”Poliisi ei osannut kohdata, ei tiennyt pitäisikö tässä tilanteessa mennä Seri-tukikeskukseen (todellakin piti). Heille lisää koulutusta”. (Seri-tukikeskusten asiakkaiden tausta, tukipalveluiden käyttö ja rikosprosessin eteneminen 2021, 93.)

3.6 Koulutus ja lisäkoulutus

Tällä hetkellä poliisiammattikorkeakoulussa kohtaamista käsitellään valvonta- ja hälytystoiminnan perusteet opintojaksolla. Osajakson suorittamisen jälkeen osaamistavoitteiden mukaan opiskelija hallitsee erilaisia vuorovaikutus taitoja kohtaamistilanteissa. (Poliisi (AMK) -tutkinnon opetussuunnitelma 2022–2024, 45.) Poliisiammattikorkeakoulussa poliisin perustutkinnon aikana annetaan myös koulutusta seksuaalirikostutkintaan, joka kuuluu osaksi esitutkinnon opetusjaksoa. Seksuaalirikostutkinnan koulutus on osa rikostyyppien erityispiirteiden osajaksoa, missä se kuuluu väkivalta ja kuolemansyy asiakokonaisuuden teemaan. Opetuksessa käsitellään ensin alustavaa puhuttelua, josta edetään seksuaalirikosten tutkimiseen. Tunneilla katsotaan yhden tapauksen alustavan puhuttelun video, jota käydään läpi. Tämän jälkeen aiheesta keskustellaan luokan kesken. Seksuaalirikosten osalta käsitellään ensin lainsäädäntöä ja sivutaan myös partion toimintaa tilanteessa koskien paikkatutkintaa, Seripaketin sisältöä, lomaketta sekä näytteiden ottoa. (OV-Moodle Polamk, Luentojen rakenne ja sisältö.)

Poliisiammattikorkeakoulusta valmistunut voi hakeutua myöhemmin urallaan erikoistumiskoulutukseen. Koulutus kestää kaksi viikkoa ja se käsittelee seksuaalirikoksia ja lapsia rikosprosessissa. Osaamista on näin myös mahdollista syventää. Kurssi on koettu korkealaatuiseksi, mutta kahden viikon aikaa on pidetty liian lyhyenä aikana sisäistää ja käsitellä kaikkia tarpeellisia asioita. (Amnesty 2019, 49.)

Tilastollisesti seksuaalirikosten uhrin ovat tyytymättömämpiä poliisin toimintaan kuin muiden rikosten uhrin. Tietämättömyys seksuaalisuutta loukkaavasta väkivallasta, ilmiön psykologisesta puolesta sekä uhrin mielentilasta johtavat usein puutteisiin poliisin kohdatessa uhrin. Monien seksuaalirikosten uhrin oikeusturvaa voidaan parantaa poliisin riittävällä lisäkoulutuksella. Näin ollen uhria ei enää kohdeltaisi epäasiallisesti tai välinpitämättömästi. (Suojele, älä syyllistä 2022.)

On huomion arvoista, että uhrin voi kohdata kentällä työskentelevä poliisi, jolla ei ole tarvittavaa koulutusta uhrin kohtaamiseen. Amnestyn vaatima lisäkoulutus poliisille ei siis palvele sille ajettu tarkoitusta, mikäli koulutus järjestetään vain esimerkiksi erityisryhmille tai asiasta kiinnostuneille. Tästä syystä kansalaisaloite esittää poliisin lisäkoulutusta seksuaalirikosten uhrin kohtaamiseen jokaiselle poliisille. (Suojele, älä syyllistä 2022.)

Amnestyn raportissa esitetään, että poliisihallituksen ja poliisiammattikorkeakoulun tulisi tarjota lisäkoulutusta liittyen seksuaalisen väkivaltaan. Koulutus voisi käsitellä seksuaalisen väkivallan aiheuttamaa traumaa ja vaikutuksia uhrin. Lisäksi sen tulisi käsitellä raiskausilmoituksen sensitiivistä käsitelyä sekä seksuaalisen väkivallan uhrin kuulustelemisen erityispiirteitä. On perusteltua, että koulutuksen tulisi myös purkaa haitallisia stereotyyppioita sekä raiskaus myyttejä. Niille poliiseille, jotka kohtaavat työssään seksuaalisen väkivallan uhreja koulutuksen pitäisi olla pakollista. (Amnesty 2019, 6.)

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

4.1 Tutkimusmenetelmät

Tutkimuksessa menetelmän valintaa ohjaa yleensä se, minkälaista tietoa etsitään ja keneltä tai mistä sitä etsitään (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 179). Opinnäytetyössämme käytämme tutkimusmenetelmänä kvalitatiivista tutkimusmenetelmää. Opinnäytetyössämme aineistonkeruu menetelmänä toimii teemahaastattelu. Teemahaastatteluilla syvennetään kirjallisuudesta saatua tietoa ja haastatteluilla pyritään saamaan poliisin ja psykologin näkökulma raiskauksen uhrin kohtaamiseen ja puhuttamiseen. Poliisin ja psykologin haastatteluilla selvitetään, että miten uhrin kanssa toimitaan, jotta ensikohtaaminen tarjoaa mahdollisimman paljon toipumisen, avun hakemisen ja oikeusturvan kannalta.

4.2 Kvalitatiivinen tutkimus

Kvalitatiivisessa eli laadullisessa tutkimuksessa ei pyritä yleistyksiin. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa on tarkoituksena kuvata ilmiötä, ymmärtää sitä ja yrittää antaa siitä mielekäs tulkinta. Ilmiöön syvällinen ymmärtäminen on laadullisen tutkimuksen perusajatuksia. Laadullisessa tutkimuksessa pyritään saamaan mahdollisimman paljon irti yhdestä havaintoyksiköstä eli tapausta käsitellään näin syvyyssuunnassa. Tämä mahdollistaa uuden tavan ymmärtää ilmiötä. (Kananen 2008, 24–25.)

Opinnäytetyössä päädyimme käyttämään laadullista tutkimusmenetelmää, koska koimme että saamme sen avulla kasaan tarvittavan aineiston. Yhdessä asettamamme tutkimuskysymykset ohjasivat meidät valitsemaan juuri kyseessä olevan menetelmän. Halusimme saada tutkimusmenetelmällä esiin poliisin ja psykologin omaan ammattitaitoon ja työkokemukseen pohjautuvaa tietoa. Tällä tavalla kerätyllä aineistolla voimme luoda hyödyllistä tietoa poliisin ensipartiolle toimimisesta raiskauksen uhrin kanssa.

4.3 Teemahaastattelu

Haastattelun etu tiedonkeruumenetelmänä on ennen kaikkea joustavuus. Haastattelija hallinnoi tilannetta ja haastattelun kulkua, haastattelija pystyy myös tarvittaessa toistaa kysymyksen, oikaista väärinkäsityksiä, selventää ilmausten sanamuotoja ja käydä luontaista keskustelua tiedonantajan eli haastateltavan kanssa. Haastattelun hyviä puolia on myös se, että kysymykset ovat mahdollista esittää haastateltavalle siinä järjestyksessä, kun haastattelija haluaa. Haastattelussa on tärkeintä saada mahdollisimman paljon tietoa halutusta asiasta. Tällöin on esimerkiksi perusteltua antaa haastattelu kysymykset etukäteen haastateltaville, jotta niihin voidaan tutustua etukäteen. Haastattelun onnistumisen kannalta on siis osittain suositeltavaa, että haastateltavat saavat tutustua haastattelukysymyksiin ennen haastattelua. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 73.)

Haastattelujen ja kyselyn idea on hyvin yksinkertainen. Kun halutaan tietää, mitä ihminen ajattelee tai miksi hän toimii niin kuin toimii, on järkevää kysyä asiaa häneltä (Tuomi & Sarajärvi 2018, 84). Haastatteluilla halusimme selvittää kahden asiantuntijan näkökulmasta, miten raiskauksen uhri tulisi kohdata.

Teemahaastattelussa edetään etukäteen valittujen teemojen ja niihin liittyvien kysymysten varassa. Teemahaastattelussa pyritään löytämään merkityksellisiä vastauksia tutkimuksen tarkoituksen ja ongelmanasettelun tai tutkimustehtävän mukaisesti. Etukäteen valitut teemat perustuvat yleensä tutkimuksen viitekehukseen eli tutkittavasta ilmiöstä jo tiedettyyn. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 75.)

Puolistrukturoidusta haastattelusta voidaan toisinaan käyttää nimitystä teemahaastattelu. Tästä hyvä esimerkki on, kun haastattelussa esitetään tarkkoja kysymyksiä samoista teemoista muttei välttämättä käytetä samoja kysymyksiä kaikkien haastateltavien kanssa. Puolistrukturoitu haastattelu eli osittain avoin ja osittain järjestelty haastattelu sijoittuu rakenteeltaan täysin strukturoidun lomakehaastattelun ja teemahaastattelun välimaastoon. Puolistrukturoitu haastattelu sopii tilanteisiin, missä halutaan tietoa haastateltavilta juuri tarkoin määritellystä asiasta eikä haastateltaville ole tarpeellista antaa suuria vapauksia haastattelutilanteessa. (Saarinen-Kauppinen & Puusniekka, KvaliMOTV, 2006.) Suoritimme opinnäytetyötä tehdessämme kaksi puolistrukturoitua teemahaastattelua. Haastateltavien valinnassa kiinnitimme huomiota siihen, että saamme varmasti useamman näkökulman ajattelun opinnäytetyömme tutkimuskysymyksiä. Valitsimme haastateltaviksi poliisin, jolla on pitkä kokemus seksuaalirikostutkinnasta sekä psykologin, joka on tehnyt paljon töitä seksuaalirikosten uhrien kanssa. Näin saimme hyviä näkökulmia kahdelta eri alan ammattilaiselta. Haastatteluissa kysyimme haastateltavilta osittain samoja kysymyksiä, mutta muokkasimme myös eri kysymyksiä niin että ne koskettavat haastateltavan osaamisaluetta. Haastatteluissa käytetyt haastattelurungot ovat liitteenä opinnäytetyön lopussa.

4.4 Aikaisempia tutkimuksia

Emme ole ensimmäisiä, ketkä käsittelevät tätä aihetta opinnäytetyön muodossa. Aikaisemmin on tehty opinnäytetöitä, jotka käsittelevät tai sivuavat aihetta eri näkökulmista. Aikaisemmissa opinnäytetöissä käsitellään muun muassa poliisin toimimista seksuaalirikospaikalla, seksuaalirikostutkinnan alkutoimia poliisin ja sairaanhoitajien näkökulmasta, poliisin ja seksuaalirikoksen uhrin ensikohtaamista ja sen vaikutuksia uhriin ja tutkinnan etenemiseen sekä lapsen kohtaamista väkivalta- tai seksuaalirikostehtävällä. Aihetta siis on tutkittu jonkun verran, mutta mikään näistä aikaisemmista opinnäytetöistä ei kuitenkaan käsittele aihetta suoraan meidän opinnäytetyömme näkökulmasta. Edellisistä tutkimuksista on lisäksi muutama vuosi aikaa niin aiheen käsitteleminen uudesta näkökulmasta on perusteltua.

Uusin ja lähimpänä meidän opinnäytetyömme näkökulmaa on Maiju Hillin tekemä opinnäytetyö vuodelta 2018. Hillin opinnäytetyössä käsitellään poliisin ja seksuaalirikoksen uhrin ensikohtaamista. Hillin Opinnäytetyössä käydään läpi mitä kaikkea poliisin tulisi ottaa huomioon uhrin ensikohtaamisella ja mitä vaikutuksia ensikohtaamisella voi olla rikosprosessin myöhemmissä vaiheissa uhrin selviytymisen kannalta. Hill pyrkii opinnäytetyössään kokoamaan yhteen tietoa mitä seksuaalirikoksen kohtaava poliisi tarvitsee ja mitä tulisi huomioida. Hillin opinnäytetyö on toteutettu pääasiassa kirjallisuuskatsauksena. (Hill 2018, 2.)

Carita Seikkula ja Tuomo Seikkula tutkivat Pro gradussaan poliisin koulutusta ja seksuaalirikoksen uhrin sensitiivistä kohtaamista. Pro gradun tarkoituksena oli hankkia tietoa onnistuneesta kohtaamisesta seksuaalisen väkivallan uhreilta. Kokemusten ja niistä esiin nousseiden tarpeiden pohjalta Carita Seikkula ja Tuomo Seikkula tarkastelivat asioita, joihin kouluttaessa hyvää kohtaamista olisi kiinnitettävä erityistä huomioita. Pro gradussa tarkasteltiin poliisikoulutuksen sisältöä ja sen vastaavuutta uhrien tarpeisiin.

5 HAASTATTELUT

5.1 Haastateltavien tausta

Tässä kappaleessa avaamme haastateltavien taustoja sekä sitä minkä takia juuri he ovat valikoituneet haastateltaviksi tätä opinnäytetyötä tehdessä. Haastateltavia kuvataan ammatin ja virkanimikkeen perusteella. Ei ole tutkimuksen kannalta oleellista käsitellä haastateltavia nimiä tai mitään mikä mahdollistaisi haastateltavien tunnistamisen. Haastateltavien taustoista kerrotaan ainoastaan yleisellä tasolla. Haastattelut suoritettiin yksitellen haastateltavien työpaikoilla. Haastateltavien halukkuutta osallistua haastatteluun on tiedusteltu etukäteen ja osallistuminen haastatteluun on ollut vapaaehtoista.

Haastateltavan poliisin valinta tutkimukseen oli melkein aiheen valinnasta asti selkeä. Harjoittelun tutkinnanjakson aikana toinen meistä pääsi työskentelemään samassa tutkintaryhmässä rikosylikonstaapelin kanssa, jolla on pitkä kokemus muun muassa lapsi- ja seksuaalirikostutkinnasta. Kerroimme hänelle opinnäytetyön aiheestamme ja kysyimme hänen halukkuuttaan osallistua haastatteluun. Tutkimukseen haastateltavalla rikosylikonstaapelilla on noin 30-vuoden kokemus poliisityöstä eri tehtävissä. Lisäksi hän on toiminut pitkäkestoisessa tutkintaryhmässä ja käynyt seksuaalirikostutkinnan sekä lapsirikostutkinnan täydennyskurssit. Hän on toiminut myös tutkintaryhmässä ryhmänjohtajan ja vararyhmänjohtajan tehtävissä.

Opinnäytetyöhön haastateltavan psykologin valinta ei ollut niin yksinkertainen. Päätimme kysyä neuvoa poliisiammattikorkeakoulun psykologian opettajalta, joka suositteli meille opinnäytetyön kannalta sopivaa henkilöä. Psykologin haastattelulla haluttiin kokeneen ja aiheen kanssa työskennelleen psykologin näkökulma raiskauksen uhrin kohtaamiseen. Haastateltu psykologi on koulutukseltaan psykologian maisteri ja lisäksi kouluttajapsykoterapeutti eli psykoterapeutti, joka kykenee kouluttamaan muita psykoterapeutteja. Haastattelemamme psykologi on työskennellyt viimeiset viisi vuotta seksuaalirikosten uhrien tukikeskuksessa. Tukikeskuksessa käyneistä ihmisistä suurin osa kävi kolmen vuorokauden sisällä tapahtuneesta ja ihmisiä saapui myös ensimmäisen vuorokauden jälkeen tapahtuneesta. Uhreja saapui tukikeskukseen myös poliisin saattamana heti tapahtuneen jälkeen. Takaraja tukikeskukseen tulemiselle oli kuukausi tapahtuneesta rikoksesta. Viimeisen viiden vuoden aikana haastateltavalla psykologilla on ollut arviolta tuhat tukikeskukseen saapuneiden seksuaaliväkivaltaa kohdanneiden uhrien kohtaamista.

5.2 Haastattelujen toteutus

Haastattelussa on tärkeintä saada mahdollisimman paljon tietoa halutusta asiasta ja siksi oli perusteltua, että haastateltavat saivat tutustua kysymyksiin etukäteen. Haastateltavat saivat täten aikaa valmistautumiseen haastattelua varten. Tämä toimi käytännössä hyvin, sillä haastattelujen kulku oli sujuva ja avointa keskustelua syntyi lähes jokaisen kysymyksen kohdalla.

Poliisin haastattelun toteutusta varten on haettu ja saatu asiaan kuuluva tutkimuslupa Pohjanmaan poliisilaitokselta. Psykologin haastattelua varten ei tarvinnut hakea tutkimuslupaa. Psykologin halukkuutta haastatteluun kysyttiin sähköpostilla. Poliisin halukkuutta osallistua haastatteluun kysyttiin kasvotusten. Haastattelut suoritettiin ennalta sovitussa paikassa niin, että toinen opinnäytetyön tekijöistä oli henkilökohtaisesti läsnä paikan päällä ja toinen videoyhteyden päässä. Käytännössä haastattelut toteutettiin niin, että paikan päällä ollut suoritti virallisen haastattelun, nauhoituksen ja teki haastattelun lomassa pieniä muistiinpanoja. Videoyhteyden päässä ollut keskittyi enemmän muistiinpanojen kirjoittamiseen ja esitti välillä tarkentavia kysymyksiä, jos jotain oli tullut haastattelun aikana mieleen. Koimme tämän haastattelu tavan toimivaksi, jolloin molemmilla meistä oli haastattelun aikana selkeä rooli mihin keskittyä. Tämä selkeytti haastattelun kulkua ja toimi myös haastateltavien mielestä hyvin.

Haastateltavilta kysyttiin ennen haastattelua lupa nauhoittamiseen, mikä sopi molemmille haastateltaville. Haastattelut olivat välttämätöntä nauhoittaa, jotta niihin pystyttiin palaamaan jälkeenpäin. Pelkien muistiinpanojen varassa oleminen ei olisi ollut riittävä toimintatapa haastattelujen läpi käyntiin. Haastattelun jälkeen nauhoitukset litteroitiin. Haastattelun toteutus selkeillä rooleilla sekä niiden nauhoitus ja litterointi loivat lähes optimaalisen tilan palata haastatteluun ja analysoida tuotettua aineistoa. Haastattelujen nauhoitus ja niiden kirjoittaminen auki helpottivat myös parityöskentelyä, koska toisella tekijöistä oli vastuulla poliisin haastattelu ja toisella psykologin haastattelu. Näin molemmat

osapuolet pääsivät tutustumaan kumpaankin litteroituun haastatteluun. Molemmat haastattelut kestivät hieman yli tunnin. Yhteensä molempien haastattelujen nauhoitukset ovat kestoaltaan kaksi tuntia ja kaksikymmentäkaksi minuuttia. Psykologin haastattelu oli noin kymmenen minuuttia pidempi kuin poliisin haastattelu. Toinen tekijöistä haastatteli poliisia ja toinen psykologia paikan päällä. Tällä tavalla toteutettuna työnjako meni tasan haastattelujen ja niiden läpi käymisen osalta.

Haastateltaville kerrottiin tutkimussuunnitelmasta sekä opinnäytetyön tarkoituksesta ja tavoitteesta. Haastateltavat saivat myös luettavaksi tutkimussuunnitelman. Haastateltaville varattiin riittävästi aikaa päättää suostumuksestaan haastatteluun. Haastateltavat saivat itse vaikuttaa, kuinka paljon heidän taustoistansa kerrotaan ja ovatko he opinnäytetyössä ilmoitettavista tiedoista yksilöitävissä.

5.3 Aineiston analyysi

Aineiston analysoinnin tarkoituksena on kuvailla ja ymmärtää tutkittavaa ilmiötä. Aineistoa voidaan analysoida monella eri tapaa, sillä laadullisessa tutkimuksessa ei ole olemassa tarkkaa ohjeistusta analyysimenetelmän valinnalle. Aineiston analyysimenetelmänä käytämme sisällönanalyysia.

Opinnäytetyssämme olemme suorittaneet kaksi haastattelua, joissa olemme haastatelleet poliisia ja psykologia. Molemmilta haastateltavilta olemme halunneet haastatteleamalla saada oman alan näkemystä ja tulokulmaa tutkittavaan aiheeseen. Haastateltavat ovat vastanneet kysymyksiin oman ammattitaitonsa ja työkokemuksensa perusteella. Haastattelujen perusteella ei ole tarkoitus etsiä yleistettävää tulosta tai luoda selkeitä ohjeita raiskauksen uhrin kohtaamisesta ensipartiossa. On tässä vaiheessa syytä painottaa, että haastateltavat vastasivat kysymyksiin omien kokemustensa ja mielipiteidensä pohjalta. Kun kyseessä on vain kaksi haastateltavaa ei tuloksia voi yleistää, niin kuin ei laadullisessa tutkimuksessa muutenkaan ole tarkoitus.

Sisällönanalyysissa keskitytään siihen, mistä asioista, aiheista ja teemoista kerätty aineisto kertoo. Lisäksi voidaan keskittyä siihen mistä haastateltavat puhuvat. Sisällönanalyysia hyödyntäen voidaan tehdä analyysia tekstiä, ääntä tai kuvaa sisältävistä aineistoista. (Vuori, Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja.) Tutkijan on huomattava, että laadullisen tutkimuksen aineistosta löytyy aina useita kiinnostavia asioita, joita tutkija ei välttämättä ole etukäteen osannut ajatella ja uusien asioiden ilmentyminen saa useasti aloittelevan tutkijan hämilleen, koska näitäkin asioita olisi mukava raportoida omassa tutkimuksessa (Tuomi & Sarajärvi 2003, 104).

Haastattelujen suorittamisen jälkeen litteroimme kumpikin yhden haastattelun. Litterointi tehtiin mahdollisimman nopeasti haastattelujen suorittamisesta, sillä ne olivat vielä molemmilla tuoreessa muistissa. Litteroinnin ansiosta haastattelut on saatu eriteltävään muotoon. Tässä vaiheessa on jo tehty

aineiston luokittelua ja valintaa, sillä litteroinnin yhteydessä haastatteluista poistettiin tutkimuksen kannalta epäolennaisia sisältöjä. Haastattelun nauhoitusta kuunnellessa ja kirjoittaessa sen sisältöä auki pystyi jo poistamaan selkeästi epäolennaisen sisällön tutkimuksen kannalta. Litteroidut haastattelut luimme vielä useamman kerran läpi ja pyrimme muodostamaan kokonaiskuvan aineistosta. Tässä vaiheessa tutkimuskysymysten perusteella pelkistimme aineistoa vielä lisää ja rajasimme tutkimuksen ulkopuolelle lopun aineiston, mikä ei ole tämän tutkimuksen kannalta oleellista.

Laadullinen sisällönanalyysi perustuu tutkijan tekemälle koodaukselle. Koodauksessa tunnistetaan ja nimetään aineistosta löydettyjä sisällöllisiä elementtejä. Koodauksen on oltava systemaattista eli aineistosta etsitään samoja seikkoja ja aineisto käydään huolella läpi, jotta saadaan rakennettua toimiva koodausrunko. (Vuori, Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja.) Analyysin seuraavassa vaiheessa koodasimme eli etsimme litteroiduista haastatteluista kohtia, joissa käsiteltiin samoja asioita. Merkkasimme yhtä asiaa käsittelevät kohdat litteroiduista haastatteluista keskenään samoilla väreillä. Koodaaminen helpotti seuraavaa vaihetta eli teemoittelua.

Teemoittelussa on tarkoituksena paikantaa aineistosta tutkimusongelman kannalta olennaiset aiheet eli teemat (Juhila, Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja). Teemoittelussa painottuu se, mitä haastateltavat ovat sanoneet ja kaikkiaan kyse on laadullisen aineiston pilkkomisesta ja ryhmittelystä aihepiirien mukaan (Tuomi & Sarajärvi 2018, 105). Muodostimme haastattelurunkoa ja tutkimuskysymyksiä hyödyntäen kolme teemaa. Teemoiksi valitsimme raiskauksen uhrin kohtaaminen, kohtaamisen merkitys ja kohtaamisesta tullut palaute. Seuraavaksi jaoimme koodatusta aineistosta tässä tutkimuksessa käytettävän tiedon näihin teemoihin.

6 TUTKIMUKSEN TULOKSET

Tässä kappaleessa käymme läpi analysoidun aineiston keskeisiä tuloksia. Haastatteluista saamiemme vastausten perusteella voimme sanoa, että onnistuimme haastateltavien henkilöiden valinnoissa hyvin. Haastatelluilta henkilöiltä saimme laadukkaita vastauksia. Tutkimuksen tulokset on esitetty tässä kappaleessa kolmessa eri alaotsikossa. Alaotsikot edustavat tutkimuksen teemoja, joiden pohjalta tuotettu aineisto on koodattu ja analysoitu. Päätimme käyttää myös muutamia suoria lainauksia haastateltavien vastauksista, joiden tarkoituksena on havainnollistaa teemoittelua. Tämän opinäytetyön keskeisiä tavoitteita oli saada tietoa raiskauksen uhrin kohtaamisesta ja miten tällaisessa tilanteessa ensipartion tulisi toimia. Molemmat haastateltavat toivat esille oman mielipiteensä ja näkökulmansa siitä, mitä kaikkea tällaisessa puhutus- ja kohtaamistilanteessa tulisi ottaa huomioon.

6.1 Raiskauksen uhrin kohtaaminen

Kohdatessa raiskauksen uhrin tulee olla rauhallinen, turvallinen, ennustettava ja luotettava. Puhuttaminen on hyvä suorittaa rauhallisessa paikassa. Poliisin on tärkeä tietää, missä tilassa ihminen on raiskauksen jälkeen eli miten trauma vaikuttaa uhriin. Kohtaamiseen vaikuttaa myös oma asenne ja omat tunnereaktiot. Kohtaamisessa tulee pysyä neutraalina ja rauhallisena.

Raiskauksen uhria puhuttaessa ensipartion tulisi aluksi kiinnittää huomiota siihen, mitä ja miten uhri lähtee kertomaan tapahtuneesta. Ensipartion on tilanteessa tärkeä saada ensin selville, että milloin raiskaus on tapahtunut ja missä, jotta saadaan tieto tapahtuma-ajasta ja -paikasta. Tapahtuma-aika ja paikka ohjaavat teknistä tutkintaa ja näytteiden ottoa uhrista. Uhrilla voi olla todella korkea kynnys ilmoittaa tapahtuneesta hätäkeskukseen tai yhtään kellekään, eikä tapahtumankulku ole aina heti aluksi selvillä. Ensipartion tulisi uhrin puhuttamisessa pyrkiä olemaan rauhallinen ja se tulisi mahdollisuuksien mukaan suorittaa rauhallisessa paikassa. Esimerkiksi, jos kadulla on paljon ohikulkijoita tai muita kuulevia korvia voi uhrin ottaa vaikka autoon ja puhuttaa siellä rauhassa.

Ensipartion ei tule uhria puhuttaessa väheksyä uhria tai tapahtunutta, eikä tapahtumaa tulisi vieroksua. Raiskauksen uhrin kohtaamisessa pitää pyrkiä olemaan läsnä, eikä tulisi keskittyä samaan aikaan johonkin toiseen asiaan. Puhelimen tai radion voisi laittaa siksi aikaa pois päältä, mikäli se on mahdollista. Partion kesken on hyvä myös sopia selkeät roolit ennen puhuttamisen aloittamista. Toisen on hyvä olla aktiivisempi ja selkeämpi puhuttaja tilanteessa. Partion jäsenistä toinen voi keskittyä kuuntelemiseen, kysyä tarkentavia kysymyksiä ja olla lähtökohtaisesti enemmän taustalla tilanteessa. Uhrin voi olla helpompi kertoa tapahtumista yhdelle ihmiselle kerrallaan. Selkeä ja asiallinen suhtautuminen tilanteeseen ja katsekontaktin ottaminen ovat hyviä perusjuttuja, mitä poliisin tulee tilanteessa muistaa. Tilanteet ovat kuitenkin erilaisia kuten ihmisetkin eikä voi sanoa, että aina kun teet nämä asiat niin onnistut uhrin kohtaamisessa varmasti.

”Ei ole mitään sellasta runkoa, että kysy nää niin sitten sää selviät tästä, vaan pitää mennä sen tilanteen mukaan.” – Poliisi

Keskeinen raiskauksen uhrin kohtaamiseen vaikuttava tekijä on ensipartion oma asenne. Ensipartion tulisi pyrkiä suhtautumaan tilanteeseen avoimesti ja ennakkoluulottomasti. Tilanteesta ei tulisi luoda mitään ennakkoasetelmia, vaan tilanteessa pitäisi olla aidosti läsnä. Puhututtaessa ensipartion pitäisi olla neutraali, puolueeton ja avoin kaikille tutkintalinjoille. Uhrin hienotunteisessa kohtaamisessa tulee kiinnittää huomiota siihen, että uhri puhutetaan rauhallisessa paikassa ja huolehditaan, ettei tilanteessa ole ulkopuolisia kuulemassa. Uhria voi muistuttaa siitä, että poliisi on vaitiolovelvollinen ja ettei tämän kertoma tule leviämään kenellekään ulkopuoliselle poliisin kautta. Tämä saattaa rentouttaa tilannetta. Ensipartion tulisi kunnioittaa uhrin ajatuksia ja tunteita tilanteessa eikä vähätellä niitä.

Tuntemukset ovat uhrille henkilökohtaisia ja yksilöllisiä eivätkä kaikki uhrin suhtaudu asioihin samalla tavalla.

”Kunnioitetaan niitä hänen (Uhrin) ajatuksia, kokemuksia ja tuntemuksia siitä asiasta. Nehän on yksilöllisiä ihmisiä ja heillä on oikeus kokea ne tapahtumat niin kun he kokee ja sitä tulee kunnioittaa.” – Poliisi

Jo alustavassa puhuttelussa ensipartion on hyvä miettiä myös tutkijan näkökulmaa tapahtumaan. Ensipartion tulisi saada vastauksia kysymyksiin kuten mitä on tapahtunut, milloin ja missä. Kysymyksiä ei kuitenkaan kannata esittää niin nopeasti, ettei uhrille jäisi tarpeeksi aikaa vastata niihin. Ensipartion kannattaa käyttää avoimia kysymyksiä ja aloittaa lause ”kerro siitä” tyypisesti, tarvittaessa on hyvä pyytää uhrin tarkentamaan yksityiskohta, mikäli jotain on jäänyt epäselväksi. Tutkijan näkökulmasta on tärkeää tietää missä tapahtuma on sattunut, koska se saattaa vaikuttaa siihen kenelle rikos tulee tutkintaan ja onko vielä tapahtumapaikalta tai muualta mahdollista ottaa näytteitä. Milloin kysymys saattaa vaikuttaa siihen, että onko mahdollista ottaa vielä jotain näytteitä ja onko Seri-tutkimus vielä mahdollinen. Lisäksi se saattaa vaikuttaa siihen, mikä tutkintaryhmä rikosta lähtee tutkimaan. Ensipartion, joka kirjaa rikosilmoituksen asiasta ei tulisi pelätä rikosnimikettä. Rikosilmoitus tulee kirjata sen tunnusmerkistön mukaisesti ja niillä tiedoilla mitä on käynyt ilmi. Tutkinta muuttaa rikosnimikkeen myöhemmin, mikäli siihen on perusteet.

Yhtenä tärkeänä seikkana liittyen kohtaamiseen mainittiin traumainformoitu työote. Esimerkiksi SERI-tukikeskuksessa on töissä lääkäreitä ja kättilöitä, joilla ei sinänsä ole mitään psykologin tai psykiatrin koulutusta, mutta lääkärit ja kättilöt ymmärtävät, millainen ihminen on, kun tämä on kokenut jotain, mikä ylittää ihmisen käsityksen ja sietokyvyn. Tieto siitä millainen ihminen on raiskauksen jälkeen, on todella tärkeää ja työtä helpottavaa. Ihmiset eivät ole raiskauksen jälkeen välttämättä normaalissa tilassa ja se on poliisin hyvä tiedostaa kohdatessaan raiskauksen uhrin.

”On tosi tärkeää ja työtä helpottavaa, kun tietää minkälainen ihminen on, kun se on just kohdannut jotakin semmoista, mikä ylittää hänen sietokykynsä.” – Psykologi

Poliisin kohdatessa raiskauksen uhrin, voi tämä olla todella voimakkaassa tunnetilassa eli niin sanotussa reaktiovaiheessa ja pelätä kaikkia mukaan lukien poliisia. Ihminen saattaa olla myös shokissa ja näyttäytyä ikään kuin tunteettomalta. Ihmisellä on tällöin mielen suojamuuri päällä. Poliisin on hyvä ymmärtää, että vaikka ihminen on tunteeton tai toteava, niin ei se tarkoita, että ei olisi tapahtunut mitään tai, että ihminen ei kärsisi. Näin reagoiva ihminen kaipaa samoja asioita mitä muutkin.

Raiskauksen takia ihmisen mielessä turvan kokemus katoaa, eikä ihminen voi tietää mitä seuraavaksi tapahtuu. Seksuaalirikoksissa turvattomuuden kohde on toinen ihminen ja uhrille tulee voimakas kysymys siitä, että voiko hän luottaa toisiin ihmisiin. Tämä reaktio saattaa kohdistua myös poliisiin. Tapahtuneen takia uhri saattaa myös kokea olevansa toisen ihmisen armoilla. Omalta osalta turvan tunteen katoamiseen vaikuttaa myös se, että raiskauksen tekijä on usein entuudestaan tuttu uhrille eli toisin sanoen tähän ihmiseen on luottanut. Tämän luottamuksen rikkoutumisen takia ihminen on helposti epäluuloisessa tilassa.

Turvan tunteen katoaminen on olennainen tapahtuma ihmisen mielessä. Ennen tapahtunutta raiskausta ihmisellä saattaa olla kokemus maailmasta, että ihmiset ovat pääosin hyviä, ihminen itse on turvassa, ihmisiin voi luottaa, ihmiset haluavat toisille suurimmaksi osaksi hyvää ja ihminen pystyy itse vaikuttamaan siihen mitä hänelle tapahtuu. Seksuaaliväkivallan kohdalla nämä asettuvat vähintäänkin kyseenalaisiksi tai jopa murtuvat. Ihmisen kokemus maailmasta saattaa hetkessä muuttua päinvastaiseksi. Ihminen kokee silloin, että maailma ei olekaan turvallinen paikka, ihmisiin ei kannata luottaa, uhri itse on aina vaarassa, jokainen mies voi tuntua uhkaavalta ja syntyy kokemus siitä, että ihmisellä itsellään ei ole mahdollisuutta vaikuttaa omiin asioihin. Tässä mielessä joillekin ihmisille seksuaaliväkivaltakokemus, jossa ei ole käytetty voimakasta fyysistä väkivaltaa saattaa olla kokemus hengenvaarasta. Uhrille voi tulla olo, että tekijä voisi tappaa hänet, vaikka tekijällä itsellään ei tämmöistä aikomusta olisi lainkaan, eikä tekijä ole välttämättä käyttänyt väkivaltaa ollenkaan. Psykkinestisesti kokemus voi kuitenkin olla kokemus hengenvaarasta. Monenlaisia reaktioita voi tulla vastaan, kun kohdataan raiskauksen uhria, mutta poliisin on hyvä ymmärtää, että reaktiot liittyvät siihen, että turvankokemus on särkynyt. Ensiapua menee suoraan rikospaikalle, niin tilanne on hyvin akuutti, koska turvan rikkoutuminen on tapahtunut silloin juuri äsken.

Ihmiset eroavat tapahtuman käsittelyssä ja siihen reagoinnissa. Turvakokemus säilyy paremmin ihmisillä, joilla on ollut turvallinen kokemus maailmasta. Ihmiset, joilla on aikaisemmin jo ollut ongelmia turvakokemuksen kanssa, esimerkiksi lapsuudessa, menevät yksittäisestä tapahtumasta enemmän hajalle. Näillä ihmisillä on ollut jo kysymykset olemassa, että voiko toisiin ihmisiin luottaa tai, että onko maailma hyvä paikka ollenkaan. Monimutkaisuutta kohtaamiseen aiheuttaa myös lamaantuminen ja shokin suoja. Jotkut ihmiset, jotka ovat tottuneet todella huonoon kohteluun saattavat olla vain ja todeta, että näin pääsi käymään.

Poliisia auttaa valmistautumaan kohtaamiseen tieto siitä, että kohdataan ihminen, joka on kokenut tapahtuman, joka ylittää ihmisen oman käsityksen ja sietokyvyn. Toinen tärkeä asia on myös, että poliisi on itse henkisesti valmis ja rauhallinen, koska ymmärrettävästi tapahtuma herättää myös poliisissa tunteita. Poliisin omat tunnereaktiot vaikuttavat kohtaamiseen. Esimerkkinä ajatus siitä, että miksi uhri on lähtenyt noin päihtyneenä tuntemattomien ihmisten autoon. Poliisin on hyvä ymmärtää, että se voi olla oma tunnereaktio. Omista tunnereaktioista pitäisi olla tietoinen, etteivät tunnereaktiot

puske kohtaamisessa läpi. Moni uhri syyttää jo valmiiksi itseään todella paljon. Haastavan tilanteesta voi tehdä se, että uhri voi olla ihminen, joka näyttää omalta pikkusiskolta tai tuo mieleen oman alkoholiongelman isän. Vastaava mielenyhtymä saattaa herättää poliisissa vaikean olon. Olo pitäisi tunnistaa ja siitä huolimatta pysyä rauhallisena. Omien tunnereaktioiden tunnistamista ja rauhallisena pysymistä pidettiin ammattitaitona.

Keskeistä kohtaamisessa on, että pysyy itse rauhallisena ja selkeänä. Tällä tavalla kohtaaminen lähete menemään hyvin ja siinä on paljon parantavia elementtejä. Kohtaamiset SERI-tukikeskuksessa ja ensipartion kanssa voivat olla ihmisille parantavia kokemuksia. Tekijät ovat näyttäneet tilanteessa erittäin vaarallisilta ja epäluotettavilta uhreille, siksi poliisin olisi hyvä olla todella luotettava ja turvallinen. Ihmisen voi antaa valita niitä asioita, mitä ihminen voi valita. Näitä asioita voivat olla asiat, kuten haluaako ihminen istumaan tai vaikka juoda vettä. Tämä on osaltaan luomassa luottamusta osapuolten välille ja kokemusta siitä, että ihmistä kuunnellaan ja hänellä on mahdollisuus vaikuttaa asioihin. Luottamussuhteen rakentaminen lyhyessä ajassa onnistuu olemalla selkeä, rauhallinen ja luotettava. Ihminen aistii tämän ja myös uhrin omat kehon reaktiot saattavan lähteä rauhoittumaan, kun poliisi pysyy rauhallisena. Luottamusta voi parantaa kertomalla, mitä tapahtuu seuraavaksi. Poliisi voi omalla toiminnallaan tuoda rakenteen tilanteeseen siten, että ihminen voi rauhoittua.

”Mä aattelin, että mahdollisuus siihen ymmärtämiseen ja hienotunteisuuteen tulee siitä että tietää minkälaisessa tilassa tällaiset ihmiset on ja osaa itse toimia silleen että se vastaa sitä tilaa että se rauhoittaa sitä tilaa.” – Psykologi

Uhrin yksilölliseen, kunnioittavaan, ymmärtäväiseen ja hienotunteiseen kohtaamiseen liittyy se, että ymmärtää, missä tilassa ihminen tapahtuneen jälkeen on, vaikka reaktioissa onkin paljon yksilöivää vaihtelua. Tieto tästä lisää onnistuneen kohtaamisen mahdollisuutta. Poliisin on tärkeä olla valmis kuuntelemaan ja pysyä rauhallisena. Kuunteleminen on iso osa hienotunteisuutta ja kuunteleminen on myös usein kunnioittavaa ja hienotunteista. Kuunteleminen rauhoittaa ihmistä paljon.

Yhtenä tärkeänä huomioon otettavana seikkana onnistuneelle kohtaamiselle esille nousi ennustettavuus. Ihminen voi mennä tapahtuneen jälkeen tilaan, missä ennustamattomuus on aina vaaran merkki. Ennustettavuuteen riittää usein se, että sanotaan uhrille, mitä seuraavaksi tapahtuu. Ennustettavuus voi lisätä mahdollisuutta hyvään kohtaamiseen, koska se lisää turvan tunnetta ja uhrille kokemusta siitä, että voi vaikuttaa asioihin, koska on juuri ollut tilanteessa, jossa on ollut avuton.

”Ennustettavuus lisää tässä tapauksessa sen ensipartion luotettavuutta sille hädässä olleelle ihmiselle, se näyttää luotettavammalta ja sit se lisää sitä kokemusta siitä että itte voi vaikuttaa johonkin, ku just on ollut tilanteessa jossa on ollu kenties aika avuton.” – Psykologi

Tämän lisäksi tärkeitä seikkoja ovat se, että pysyy rauhallisena ja kontaktissa. Moni uhri on sanonut, että seksuaaliväkivallassa yksi todella pelottava piirre on kontaktin häviäminen. Moni uhri on sanonut, että tekijä on muuttunut ihan toiseksi ihmiseksi, tekijään ole saanut mitään kontaktia, tekijä on tehnyt mitä halusi ja tekijän silmät ovat olleet hullut. Tästä syystä kohtaamisessa on tärkeää, että poliisi ei olisi kiireen, omien tunteiden, väsymyksen tai minkä tahansa muun syyn takia sellainen, että ei olisi kontaktissa uhriin. Rauhallisuudella ja hyvällä kontaktilla välitetään ihmiselle, että tässä on vaikea asia, mutta se hoidetaan ja tilanteesta selvittää. Omalla valmistautumisella ja sillä, että ottaa tilanteen hoitamiseen tarpeeksi aikaa, turvataan kaksi pääasiaa eli rauhallisuus ja kontakti.

Tilanteessa, jossa uhri ei halua selvittää asiaa, voi uhrille avata asiaa, että jos haluat kertoa, niin poliisi on tässä ja jos uhri kertoo niin poliisi voi avata, että mitä siitä seuraa. Ihminen saa silloin valita. Saattaa olla, että ihminen ei luota viranomaiseen tai tekijä on läheinen. Ihminen kannattaa tässä tapauksessa ohjata SERI-tukikeskukseen, vaikka ihminen päättäisikin olla puhumatta poliisille. Ihmiselle saattaa jäädä kohtaamisesta korjaava kokemus, koska poliisi oli valmis kuuntelemaan, oli luotettava ja kunnioitti ihmisen valintaa. Kohtaaminen on silloin mennyt psykologisesti hyvin, vaikka siitä ei rikosprosessia seurannutkaan. SERI-tukikeskuksessa joka tapauksessa säilytetään otettuja näytteitä ja kertomusta rikoksen vanhenemisen verran ja jälkikäteen on mahdollisuus päättää rikosprosessin aloittamisesta. Uhrille kannattaa puhua jatkotoimenpiteitä auki tilanteessa, jossa ei ole täysin selvää täytyykö rikoksen tunnusmerkistö. Ihmiselle voi avata, että tästä tehdään rikosilmoitus ja asia tutkitaan eli sen mitä asiasta seuraavaksi seuraa ja miksi. Uhrille voi jäädä kokemus, että on tullut kuuluksi ja nyt sitä arvioidaan. Asia on avattu lyhyessä ajassa, mutta on sen arvoista.

6.2 Kohtaamisen merkitys

Hankitun aineiston perusteella kohtaamista pidettiin tärkeänä. Molemmat antoivat esimerkkejä, miten kohtaamisen merkitys näkyy toipumisen, avun hakemisen ja oikeusturvan kannalta. Kohtaamisella on omat rajoittavatkin tekijät.

"Se on tosi tärkeä, sen mä huomasin - - SERI-tukikeskuksessa, että miten tärkeä se on, että ne ihmiset jotka on kokenut poliisin turvalliseksi niin helpommin lähtee kokemaan myös oikeusjärjestelmän turvalliseksi, helpommin kokevat, että voi hakea apua, häpeävät vähemmän." – Psykologi

Ensiapion ja raiskauksen uhrin kohtaamisella on suuri merkitys uhrin toipumisen, avun hakemisen ja oikeusturvan kannalta. Uhrin kokemusta toipumisen kannalta on tärkeää, että häntä arvostetaan ihmisenä ja että hänen kokemansa tapahtuma otetaan vakavasti. Uhrin avun hakemista edesauttaa huo-

mattavasti ensipartion kohtaamisessa luotu luottamussuhde. Luontevaa on, jos uhri saa kerrottua tapahtuneesta raiskauksesta avoimesti jo ensipartiolle. Näin uhri pystyy todennäköisemmin kertoa tilanteesta myös uudestaan muille auttaville tahoille tai esimerkiksi kuulusteluissa tukijalle. Uhrin kohtaamisessa auttaa myös Seri-tukikeskukset, missä uhri saa oikeanlaista hoitoa kokemaansa tapahtumaan. Oikeusturvan kannalta on hyväksi myös ensipartion luoma luottamussuhde ja se että uhri pystyy kertomaan tapahtumista ensipartiolle. Mitä paremmin uhri pystyy kertoa kokemastaan jo ensipartiolle sitä enemmän se parantaa samalla hänen oikeusturvansa.

Ensipartion ja raiskauksen uhrin kohtaamisella on valtava merkitys liittyen siihen, miten asia lähtee uhrin näkökulmasta etenemään. Joskus on tullut vastaan myös sellaisia tilanteita missä raiskauksen uhrin ja ensipartion kohtaamien ei ole mennyt hyvin ja se on sitten myöhemmin vaikuttanut uhriin siten, että rikosprosessi on jäänyt kesken. On myös ollut tilanteita missä uhri ei syystä tai toisesta halua kertoa tapahtumista. Tilanteeseen on silloin voinut liittyä joku tietty yksityiskohta mitä uhri ei ole voinut pystynyt kertomaan poliisille. Tässä tilanteessa uhria ei pidä lähteä painostamaan. Tilanteessa ensipartion kannattaa kannustaa uhria kertomaan jollekin auttavalle taholle tai hoitokontaktille tapahtuneesta, jos ei poliisille halua asiasta syystä tai toisesta kertoa. Tämä luonnollisesti edesauttaa uhria asian käsittelyssä ja mahdollisesti helpottaa elämässä eteenpäin menemisessä. Mikäli uhri pystyy myöhemmässä vaiheessa, vaikka kertomaan hoidon piirissä tapahtuneesta niin asian on mahdollista ottaa tutkintaan vielä, mikäli rikos ei ole vanhentunut ja uhri niin haluaa. Hyviä auttavia tahoja ovat esimerkiksi Seri-tukikeskukset sekä rikosuhripäivystys.

"On mun uran aikana ollu seksuaalirikoksia missä se uhri ei pystynyt kertomaan tapahtumista." – Poliisi

Ensikohtaamista pidettiin erittäin tärkeänä. Ihmiset, jotka ovat kokeneet poliisin turvalliseksi, lähtevät myös helpommin kokemaan oikeusjärjestelmän turvalliseksi. Uhrin helpommin kokevat myös, että apua voi hakea ja he häpeävät vähemmän. SERI-tukikeskuksessa kävi hyvin vähän miehiä ja siellä käyneistä miehistä kaikki kävivät usein vain yhden kerran. Syy tähän oli aina sama eli se, että miehiä hävetti niin paljon. Häpeä näytti nousevan avun saannin esteeksi.

Kohtaaminen voi heti korjata ihmisen kokemusta maailmasta. Tähän voidaan päästä, kun ihmisille välittyy olo, että häntä kunnioitetaan ja hänen ei tarvitse hävetä. Se muun muassa voi korjata heti sitä, miltä maailma näyttää eli maailma ei olekaan pelkästään vaarallinen paikka, ihmisiin voi luottaa ja ihmisellä itsellään on vaikutusmahdollisuuksia. Kun uhri kohtaa kunnioittavan, kuuntelevan ja rauhallisen viranomaisen, niin voi uskoa myös, että kannattaa hakea apua, kannattaa puhua ja on mahdollista saada ymmärrystä eikä tuomitsevuutta.

Uhrin kokemusta korjaavana asiana mainittiin myös, että heti ensikohtaamisessa voi olla mahdollisuus, että uhri kohtaa turvallisen miehen, vaikka uhri säikähtäisikin. Ihminen voi saada kokemuksen, että ei kaikki miehet olekaan vaarallisia ja tämä kokemus voi olla todella korjaava ja voi lähteä heti korjaamaan ihmisen mieltä. Suurin osa ilmi tulleista seksuaalirikoksen tekijöistä on miehiä ja myös usein ensipartiossa toinen partionjäsen on mies. Naisuhrin voi olla helpompi suhtautua naiseen luotavaisesti silloin, kun mies on tehnyt jotain. Kuitenkin poliisin toimiessa ennustettavasti, luotettavasti, rauhallisesti ja turvallisesti voi myös miespuolinen poliisi tarjota onnistuneen kohtaamisen ja korjaavan kokemuksen.

Ensikohtaamisella on myös omat rajoitukset. Ensipartion onnistunut kohtaaminen on hyvä ensimmäinen askel kohti avun hakemista, toipumista ja oikeusturvan toteutumista, mutta sitten tarvitaan vielä lisää. Ensipartion ei tarvitse pystyä ratkaisemaan ihmisen hätää eikä ottaa sitä pois, mutta on hyvä, kun sen pystyy kestämään rauhallisesti.

6.3 Kohtaamisesta tullut palaute

Kerätyn aineiston perusteella yleisesti poliisin saama hyvä ja huono palaute kiteytyy siihen, että onko uhri kokenut tulleensa kuulluksi ja onko hänet otettu todesta. Myös positiivinen palaute raiskauksen uhrin kohtaamisesta kiteytyy tähän samaan. Aineiston perusteella kokemus siitä, onko uhri tullut kuulluksi vai ei liittyy usein kontaktiin ja läsnäoloon. Lisäksi poliisin yleisesti vastaanottamassa palautteessa vaaditaan lisäkoulutusta raiskauksen uhrin kohtaamiseen.

Ensipartion toiminta on monesti suurennuslasin alla, kun kyse on poliisin ja uhrin ensi kohtaamisesta. Monesti poliisin ensimmäiset sanat tai eleet jäävät uhrilla parhaiten mieleen. Kohtaamisen merkitys on suuri ja poliisi ei niissä aina ole onnistunut. Ensipartion toimintaa on joskus kritisoitu henkilökohtaisesti myös haastateltaville. Tapahtumaan on liittynyt se, ettei uhria ole otettu todesta ja häntä ei ollut partion toimesta uskottu ja tapahtumaa oli yleisesti vähätelty. Tapahtumasta on kuitenkin kulunut jo vuosia aikaa eikä se ole tuoreessa muistissa. Suunta on kuitenkin yleisesti parempaan päin eikä viime vuosina ole tullut sellaisia tilanteita vastaan missä ensipartion toimintaa olisi kritisoitu tai muutoin kommentoitu negatiiviseen sävyyn.

Yksi uhrin kohtaamiseen vaikuttavia seikkoja on myös poliisin resurssi. On otettava huomioon, että välillä on kiire ja monta tehtävää samaan aikaan päällä, silloin on mahdollista, että ensipartion kontakti uhrin kanssa jää pintapuoliseksi ja lyhyeksi. Joskus on väistämättä sellainen tilanne, että on priorisoitava toinen tehtävä päällä olevan tilanteen edelle. Aina ei ole aikaa ottaa kohtaamiseen siihen tarvittavaa aikaa ja rauhaa. Tällaisissa tilanteissa uhrille annetut lupaukset kuten ”tähän asiaan palaataan myöhemmin” niitä ei saa pettää, koska se saattaa vaikuttaa uhriin.

”Ehkä huonoimmat kokemukset ihmisillä on ollut sitten siitä, että jos heille on tullut semmoinen olo, että poliisi ei kuuntele tai ei usko.” – Psykologi

Eniten poliisin toiminnasta on tullut kritiikkiä siitä, jos ihmiselle on tullut kokemus siitä, että ei ole tullut kuulluksi. Tämä kritiikki liittyy juuri siihen, että onko kontaktissa vai ei. Osa kritiikistä johtuu myös ihmisten aikaisemmista huonoista kokemuksista. Esimerkiksi ihminen on tehnyt vastaavasta tapahtumasta rikosilmoituksen aikaisemminkin, eikä siitä seurannut mitään ja tämän takia ei halua puhua poliisille seuraavallakaan kertaa. Se on kuitenkin enemmän kritiikkiä oikeuslaitosta kohtaan, mutta osoittaa kohtaamisen onnistumisen merkitystä. Toinen kritiikki poliisin toiminnasta on se, että jos ensipartio ei ole pysynyt rauhallisena. Suurin kritiikki on kuitenkin tullut kontaktista eli siitä, että uhria ei ole kuunneltu, ei uskota tai ei kohdella kunnioittavasti. Kritiikkiä oli tullut myös siitä, poliisi ei pysty olemaan tilanteessa läsnä. Poliisista on tällöin välittynyt, että jostain syystä on kiire lähteä pois tilanteesta.

Kehut tilanteen hoitamisesta liittyvät juuri siihen, että otettiin tosissaan, kuunneltiin ja oltiin kontaktissa. Moni uhri on puhunut myös siitä, että ensipartio toi turvan kaoottiseen tilanteeseen ja kiittänyt siitä, että poliisit rauhoittivat tilanteen.

Poliisille kertyy paljon kokemusta erilaisten ihmisten kohtaamisesta monipuolisissa tilanteissa päivittäin. Tieto, varmuus sekä rutiini tulee näin ihmisten kohtaamiseen kokemuksen kautta. Kuitenkin poliisin lisäkoulutus uhrin kohtaamiseen vaaditaan ja se on tarpeen. Esille nostettavia asioita lisäkoulutuksessa voisivat esimerkiksi olla asenteen muuttaminen raiskauksen uhrin kohtaamiseen liittyen sekä hienotunteisuuden ja kontaktin luomien uhriin. Täydellisen rautalankamallin luominen raiskauksen uhrin kohtaamiseen ei kuitenkaan ole mahdollista. Ei ole mahdollista luoda sellaista ohjetta, mikä aukottomasti tekisi raiskauksen uhrin kohtaamisesta onnistuneen.

Uusi lainsäädäntö tulee luonnollisesti vaikuttamaan hieman myös ensipartion toimintaa uhrin kanssa. Uusi seksuaalirikoslainsäädäntö on muuttumassa suostumus perusteiseksi, joka vahvasti heijastuu uhrin kokemaan. Uuden lainsäädännön kanssa joudutaan todennäköisesti odottamaan oikeusasteiden ratkaisuja suostumus perusteeseen liittyen. Koulutus poliiseille liittyen uuteen lainsäädäntöön ja siihen, miten se tulee vaikuttamaan keskeisiin asioihin on tarpeellista. Uusi lainsäädäntö vaikuttaa luonnollisesti kaikkiin ihmisiin, joten on huomioitavaa, että alkaako ilmoituksia tulla enemmän raiskauksiin liittyen. Myös uuden lain todellinen vaikutus tullaan todennäköisesti vasta näkemään, kun tapaukset on käsitelty oikeusasteissa.

On vaikea sanoa sitä, onko poliisilla riittävää osaamista kohdata uhri. Kohtaamisen laadussa voi olla paljon vaihtelua ja lisäksi kyseessä on jatkuva oppimisen ja tiedottamisen kysymys. Poliisille kertyy

paljon kokemusta ihmisten kohtaamisesta vaikeissa tilanteissa, joissa ihmiset ovat kiihdyksissä tai tunteet ovat pinnassa. Monet poliisit ovat kyseisissä kohtaamisissa huippuammattilaisia.

Lisäkoulutuksessa tietoa voisi lisätä siitä, millainen ihminen on traumatisoivan kokemuksen kokenut ihminen ja miksi ihminen käyttäytyy kokemansa jälkeen niin kuin käyttäytyy. Tieto helpottaisi työtä ja tukisi traumainformoitua työtettä. Tästä voisi poliisi tietää lisää, mutta pääsääntöisesti asiat hoituvat hyvän kohtaamisen taidoilla. Jokaisen poliisin ensipartion tulisi tietää mihin raiskauksen uhri ohjataan.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tässä luvussa tuomme esiin tutkimuksemme tulokset suorittamiemme haastattelujen ja aineiston pohjalta. Pyrimme tarjoamaan vastauksia opinnäytetyömme tutkimuskysymyksiin. Kappaleet on jaettu tutkimuskysymysten mukaan.

7.1 Millainen on uhrin ja poliisin ensipartion ensikohtaamisen merkitys?

Uhrin ja poliisin ensipartion ensikohtaaminen merkitys on väistämättä keskeinen. Poliisi voi olla raiskauksen uhrin ensikontakti viranomaiseen ja poliisi voi myös jäädä ainoaksi oikeusviranomaiseksi, jonka raiskauksen uhri kohtaa (Kainulainen 2004, 32). Molemmat haastateltavat pitivät ensikohtaamista tärkeänä, mutta tiedostivat sen rajoitteet. Hyvä ensikohtaaminen poliisin ensipartion kanssa on hyvä ensiaskel raiskauksen uhrille toipumiseen, avun hakemiseen ja oikeusturvan toteutumiseen. Ensikohtaamisella raiskauksen uhrin ja poliisin ensipartion välille muodostunut luottamussuhde on hyödyksi myöhemmin, kun kysymykseen tulee muut viranomaiset sekä auttavat tahot.

Jos raiskauksen uhrin ja ensipartion välille on syntynyt luottamussuhde ensikohtaamisen aikana, on paljon todennäköisempää, että uhri jatkaa prosessia pidemmälle ja pystyy kertomaan tapahtumista muillekin. Luottamussuhde on mahdollista luoda raiskauksen uhriin hyvän kohtaamisen periaatteilla. Hyvän kohtaamisen periaatteet muodostuvat rauhallisesta läsnäolosta ja olemuksesta, luotettavuudesta, selkeydestä sekä ennustettavuudesta.

7.1.1 Toipuminen

Ensikohtaamisen merkitys toipumisen kannalta nousi selkeästi esiin tutkimusta tehdessä ja sieltä oli erotettavissa siihen vaikuttavat asiat. Ympäristön reaktiot ja ensimmäiset kontaktit ovat ratkaisevassa asemassa traumasta toipumisen ja avun hakemisen kannalta (Heinjoki & Kuukari). Toipumisen kannalta kohtaamisessa on tärkeää, että uhrin kokema tapahtuma otetaan vakavasti ja että häntä uskotaan, kun hän kertoo tapahtumista. Myös se, että uhria arvostetaan ihmisenä, on tärkeä huomioida tilanteessa. Ensiaskelita uhrin toipumiseen pidettiin myös sitä, että uhri pystyy kertomaan tapahtuneesta jollekin. Jos uhri ei pysty kertomaan tapahtumista ensipartiolle ei ole syytä painostaa uhria.

Uhrin kannattaa kannustaa ja ainakin ohjeistaa kertomaan tapahtumista jollekin. Yleensä tapahtumasta puhuminen helpottaa pääsemään asiassa eteenpäin ja näin edesauttaa toipumista.

Poliisin tavalla suhtautua raiskauksen uhriin on uhrille suuri merkitys. Kohtaaminen poliisin kanssa voi vaikuttaa siihen, miten uhri tulevaisuudessa tilannetta käsittelee ja miten toipuminen lähtee etene-
mään. (Kainulainen 2004, 32.) Kun kohtaaminen pystytään hoitamaan niin, että ihmiselle välittyy sel-
lainen olo, että häntä kunnioitetaan ja hänen ei tarvitse hävetä, korjaa se ihmiselle heti sitä miltä maa-
ilma näyttää. Maailma ei olekaan pelkästään vaarallinen paikka, kaikki miehet ei olekaan vaarallisia,
ihmisiin voi luottaa ja itsellä on vaikutusmahdollisuuksia. Poliisin hyvä, rauhallinen ja kunnioittava toi-
minta kohtaamisessa antaa mahdollisuuden sille, että särkynyt kokemus maailmasta lähtee korjaan-
tumaan ja edesauttaa näin uhrin toipumista. Alkuvaiheessa tapahtuneen jälkeen on raiskauksen uhrin
monesti parempi olla tekemisissä ainoastaan ihmisten kanssa, joiden myötätuntoon ja tukeen hän ko-
kee voivansa luottaa. Tämän sen takia, että uhrin turvallisuuden tunne toisiin ihmisiin voisi vähitellen
palautua. (Raijas 2001, 359, 360–361.)

Ensiapion toinen jäsen on usein mies ja suurin osa ilmi tulleista seksuaalirikoksen tekijöistä on mie-
hiä. Vuonna 2018–2020 viranomaisten tietoon tulleiden raiskausrikosten tekijöistä merkittävä osa eli
99,2 prosenttia oli miehiä. Uhreista taas 96 prosenttia oli naisia. (Kolttola 2021, 71.) Heti ensikohtaa-
misessa on mahdollista, että uhri kohtaa turvallisen miehen. Vaikka uhri säikähtäisikin on mahdolli-
suus olemalla ennustettava, luotettava, rauhallinen ja turvallinen antaa uhrille kokemus, että kaikki
miehet eivät ole vaarallisia. Kokemus voi olla todella korjaava ja voi lähteä heti korjaamaan ihmisen
mieltä. Naisuhrin voi olla kuitenkin helpompi suhtautua naiseen luottavaisesti silloin, kun mies on teh-
nyt jotain. Toisaalta myös mies voi tarjota hyvällä ensikohtaamisella korjaavan kokemuksen.

7.1.2 Avun hakeminen

Avun hakemisen näkökulmasta uhriin luotu luottamussuhde on avainasemassa. Mikäli uhriin on ensi-
apion toimesta pystytty luomaan luottamussuhde, niin on luontevaa, että uhri pystyy kertomaan ta-
pahtumista ensipartiolle. Uhrin kertoessa tapahtumista ensipartiolle saadaan myös rikosprosessi läh-
temään liikkeelle. Uhrin positiivisella kokemuksella poliisin ensipartiosta voi olla kauaskantoiset seu-
raukset ja uhri pystyy monesti myös kertomaan tapahtumista helpommin uudestaan. Avun hakeminen
on myös helpompaa ja uhri ohjataan myös ensipartion toimesta usein Seri-tukikeskukseen missä on
saatavilla monenlaista apua raiskauksen uhrille. Tärkeää on, että jokainen ensipartio tietäisi mihin
raiskauksen uhrin voi ohjata.

Häpeä saattaa voittaa halun puhua asiasta, kuitenkin puhuminen vähentää häpeää ja mahdollistaa
vaikean kokemuksen kohtaamisen ja läpikäymisen (Saari 2003, 55). Uhrin, jotka ovat kokeneet polii-
sin turvallisiksi kokevat helpommin, että apua voi hakea ja lisäksi häpeävät vähemmän. Esimerkiksi
SERI-tukikeskuksessa miehiä kävi hyvin vähän ja siellä käyneistä miehistä melkein kaikki kävivät vain

yhden kerran, vaikka tavoitteena on useampi käynti SERI-tukikeskuksessa. Syy tälle oli aina sama eli miehiä hävetti niin paljon. Häpeä voi nousta avunsaannin ja hakemisen esteeksi. Raiskauksen uhrin kokevat usein voimakasta häpeää ja syyllistävät itseään. Raiskauksen uhrin pelkäävät ympäristön reaktioita, minkä takia tapahtuneesta ei uskalleta kertoa kenellekään (Raijas 2000, 5). Häpeä ja syytökset itseään kohtaan voivat olla esteenä avun hakemiselle. Silloin kun uhri kohtaa kunnioittavan ja kuuntelevan viranomaisen niin voi uskoa myös, että kannattaa hakea apua, kannattaa puhua ja on mahdollista saada ymmärrystä eikä tuomitsevuutta.

7.1.3 Oikeusturva

Ensikohtaamista pidettiin erittäin tärkeänä. Ihmiset, jotka ovat kokeneet poliisin turvalliseksi, lähtevät helpommin kokemaan myös oikeusjärjestelmän turvalliseksi. Yhden poliisin hyvä kohtaaminen uhrin kanssa voi helpottaa myös seuraavan poliisin työtä. Kohtaamiset SERI-tukikeskuksessa ja ensipartion kanssa voivat olla ihmisille parantavia kokemuksia.

Ensipartion ja uhrin välinen luottamussuhde on vahvasti esillä myös uhrin oikeusturvaa käsiteltäessä. Luottamussuhteen luominen nähdään keskeisenä vaikuttajana oikeusturva toteutumiseen. Luottamussuhde luomalla uhri pystyy kertomaan tapahtumista ensipartiolle helpommin ja näin vaikuttaa suuresti pitkässä juoksussa myös uhrin oikeusturvaan. Ensipartion ja uhrin kohtaamisella on valtava merkitys, liittyen siihen miten asia lähtee etenemään uhrin näkökulmasta. Pelastushenkilöstöltä, poliisilta tai terveydenhuoltohenkilöstöltä kuullut sanat shokkivaiheessa ovat erittäin painavia sanoja ja yleensä asettavat sävyn koko tapahtumalle (Saari 2003, 43). Huono kohtaaminen uhrin kanssa voi mahdollisesti vaikeuttaa uhrin oikeusturvan toteutumista.

7.2 Kuinka uhri kohdataan ensipartion toimesta?

Ensipartion toimesta kunnioittavasti, ymmärtäväisesti, hienotunteisesti ja yksilöllisesti raiskauksen uhrin kohtaaminen ei ole mikään yksinkertainen ja helppo juttu. Monimutkaisuutta aiheuttaa muun muassa lamaan tuminen ja shokin suoja. Silloin kun ihmiselle tapahtuu jotain hyvin järkyttävää, on ensimmäinen reaktio psyykinen sokki. Psykkisessä sokissa mieleemme suoja meitä tiedolta ja kokemuksesta, jota se ei pysty vastaanottamaan (Saari 2003, 42). Jokainen ihminen myös reagoi omalla tavallaan traumatisoivaan tapahtumaan ja eroaa tapahtuman käsittelyssä. Toisten turvankokemus särkyä helpommin ja voimakkaammin kuin toisten ja siihen vaikuttaa asiat, joista poliisilla ei ole ennen tapahtumaa mitään tietoa. Monenlaista reaktiota voi tulla vastaan, mutta uhrin reaktiot johtuvat turvankokemuksen särkymisestä. Raiskausta voidaan pitää yhtenä vakavampina psyykkistä tasapainoa järkyttävänä tilanteena, mitä ihmiselle voi tapahtua. Raiskauksen seurauksena uhrin oma kokemus itseltään, toisista ihmisistä ja maailmasta muuttuvat kielteiseen suuntaan. (Ylikomi & Virta 2008, 15.) Ensipartion mennessä suoraan rikospaikalle tilanne on akuutti, koska turvankokemus on menetetty juuri äskettäin. Heti tapahtuman jälkeen raiskauksen uhrien reaktiot ovat voimakkaita (Raijas 2000, 8).

Raiskauksen uhrin kohtaamiseen vaikuttaa todella moni asia, joista yksi on partion oma asenne. Psyykkisen sokin aikana ihminen tarvitsee tukea. Tärkeää on, että pystytään itse olemaan rauhallisesti läsnä ja käytettävissä ja luodaan rauhoittava ja turvallinen ilmapiiri. Olennaisena voidaan pitää uhrien reaktioiden hyväksymistä ja rohkaisevaa suhtautumista uhreihin. (Saari 2003, 142–143.) Ensipartion tulisi pyrkiä suhtautumaan uhrin kohtaamiseen ennakkoluulottomasti ja avoimesti. Ensipartion tulisi pyrkiä olemaan tilanteessa aidosti läsnä ja välttää luomasta itselleen ennakoasetelmia tilanteesta. Uhrin puhuttaessa tulisi olla avoin, rauhallinen, neutraali ja avoin kaikille tapahtumankuvauksille. Ensipartion tulisi kunnioittaa uhrin ajatuksia ja tuntemuksia tapahtuneesta eikä vähätellä uhrin kokemuksia. Asiaa hoitavilta tahoilta vaaditaan erityistä tarkkuutta sanvalinnoissa ja rohkaisevaa otetta. Uhrin kertomukseen tulisi suhtautua asiallisesti ja empaattisesti. Uhrin arvostelu ja kyseenalaistaminen on syytä jättää väliin. (Raijas 2001, 360–361.)

Omat tunnereaktiot vaikuttavat myös kohtaamiseen. On hyvä ymmärtää, että ajatus esimerkiksi siitä, että miksi uhri lähti noin päihtyneenä vieraan ihmisen autoon, on oma tunnereaktio. Omista tunnereaktioista pitäisi olla tietoinen, jotta pystyy kohtaamaan uhrin rauhallisesti ja neutraalisti ilman mitään ennako-oletuksia. Omat tunnereaktiot voivat puskea tilanteesta läpi. Psyykkisessä sokissa olevan ihmisen kohtaaminen ja kuunteleminen herättää myös auttajassa voimakkaita avuttomuuden ja ahdistuksen tunteita. Suurimmat virheet kohtaamisissa johtuvat siitä, että lähemme ratkaisemaan omia tunteita, koska emme kestä niitä. (Saari 2003, 145–146.) Tunteiden tunnistamista ja niistä huolimatta rauhallisena pysymistä pidettiin ammattitaitona. Alan ammattilaisten ja maallikon kyvyissä ja mahdollisuuksissa auttaa psyykkisen sokin aikana on olennaisia eroja. Kohtuuton vaatimus kouluttamattomalle auttajalle on, että tämä pystyisi tunnistamaan ja kontrolloimaan auttamistilanteen tai autettavan itsessään herättämiä tunteita. Kriisityön ammattilaisen taas tulisi pystyä tähän. (Saari 2003, 147.)

Uhrin kohtaamisessa hienotunteisesti ensipartio voisi huomioida puhuttamalla uhrin rauhallisessa paikassa, mikäli mahdollista. Lisäksi puhuttamistilanteessa ei tulisi olla ulkopuolisia kuulemassa, mikä partion olisi myös hyvä huomioida. Uhrin on myös hyvä muistuttaa kohtaamistilanteessa, että poliisi on vaitiolovelvollinen näistä asioista, eikä yksityiskohdat tai tuntemukset tule leviämään mihinkään poliisin kautta. Tämä saattaa auttaa uhrin rentoutumaan ja vahventaa luottamussuhdetta. Poliisin tulee olla valmis kuuntelemaan ja pysyä rauhallisena. Kuunteleminen on usein kunnioittavaa ja hienotunteista. Uhri saa mahdollisuuden kertoa tapahtumista, ehjä kertomus tapahtumista saattaa helpottaa kertomista myös myöhemmässä vaiheessa prosessia.

Raiskauksen uhrin kohtaamista kunnioittavasti, ymmärtäväisesti, hienotunteisesti ja yksilöllisesti edesauttaa tieto siitä minkälainen ihminen on silloin, kun on kokenut jotain semmoista mikä ylittää ihmisen oman sietokyvyn ja käsityksen. Raiskauksen uhrin kohtaavan poliisin tulisi olla tietoisia raiskauksen aiheuttamasta traumasta ja sen vaikutuksista uhriin, koska muuten kohtaamisessa on riski,

että uhrin käyttäytymistä arvioidaan väärällä tavalla ja hienotunteisuus ja empaattisuus kärsii (Kainulainen 2004, 32). Kohtaamisessa on hyvä ymmärtää, että ihminen ei silloin välttämättä ole normaali tilassa. Ihminen saattaa olla todella voimakkaassa tunnetilassa ja esimerkiksi pelkää kaikkia muita ihmisiä mukaan lukien poliisia. Ihminen saattaa olla myös shokissa, joka voi ilmetä niin, että ihminen on ikään kuin tunteeton. Ihmisillä on tällöin mielen suojamuuri päällä. Sokissa olevaan ihmiseen tekevät voimakkaan vaikutuksen hänen kohtaamansa ihmiset ja sanat, jotka kohtaamisessa sanotaan. Muutaman minuutin kontakti voi olla niin tärkeä, että sen muistaa loppuelämän. (Saari 2003, 43.) Ensipartion tulee ymmärtää, että myös näin reagoiva ihminen kaipaa niitä samoja asioita mitä muutkin. Se, että ihminen on tunteeton tai toteava raiskauksen jälkeen ei tarkoita, että ei olisi tapahtunut mitään tai, että kyseinen ihminen ei kärsisi.

Seksuaalirikoksissa turvattomuuden tunteen kohde on toinen ihminen. Turvan tunteen katoamiseen osaltaan liittyy sekin, että tilastojen valossa tekijä on tuttu eli uhri on luottanut tähän ihmiseen. Tilastojen mukaan noin joka kolmannessa tuomioistuinkäsittelyyn edenneessä raiskaustapauksessa osapuolet olivat puolisoita tai seurustelivat, neljäsosassa osapuolet olivat tuttuja tai ystäviä ja viidesosassa kyse oli satunnaistuttavista. Kaikista pienin osa oli tuntemattomien tekemiä rikoksia eli kuudesosa. (Lappi-Seppälä ym. 2012, 56.) Uhrin kokemus itsestään, toisista ihmisistä ja maailmasta muuttuvat kielteiseen suuntaan. Uhri voi tuntea vaikutukset uskomuksina omasta arvottomuudestaan, toisten epäluotettavuudesta ja maailman arvaamattomuudesta. (Ylikomi & Virta 2008, 15.) Tilanteessa ihmisen mielestä turvan kokemus katoaa, eikä ihminen voi tietää mitä seuraavaksi tapahtuu. Ihmiselle voi herätä voimakas kysymys, että voiko luottaa ihmisiin. Tämä epäluottamus voi kohdistua myös poliisiin. Uhrille voi myös tulla kokemus, että on toisen ihmisen armoilla. Raiskauksen uhri on tuntenut, että hän ei ole turvassa. Poliisin, joka tulee tilanteeseen, täytyy toimia päinvastaisesti. Poliisin tulee olla luotettava, turvallinen, rauhallinen ja ennustettava.

Raiskauksen aikana toiset ihmiset etenkin miehet ovat näyttäneet uhrille erittäin vaarallisilta ja epäluotettavilta. Moni uhri on sanonut, että seksuaaliväkivallassa yksi todella pelottava piirre on kontaktin häviäminen. Uhrin ovat sanoneet, että tekijä on muuttunut ihan toiseksi ihmiseksi ja sen silmät olivat ihan hullut. Tekijään ei ollut saanut mitään kontaktia ja se teki mitä halusi. Kohtaamisessa on tärkeää, että poliisi ei olisi kiireen, omien tunteiden, väsymyksen tai minkä tahansa syyn takia semmoinen, että ei olisi kontaktissa toiseen ihmiseen. Tärkeää on, että poliisi on kohtaamisen aikana rauhallinen, pysyy kontaktissa, luotettava ja ennustettava.

Ennustettavuus lisää kohtaamistilanteen onnistumisen mahdollisuutta. Ennustettavuus yksinkertaisimmillaan tarkoittaa sitä, että kerrotaan mitä seuraavaksi tapahtuu. Ennustettavuus lisää ensipartion luotettavuutta hädässä olevalle ihmiselle ja lisää kokemusta, että uhri voi vaikuttaa asioihin. Myös jatkotoimenpiteiden kertominen on ennustettavuutta, esimerkiksi sen kertominen, että asiasta tehdään

nyt rikosilmoitus ja asiaa tutkitaan. Uhri saattaa saada kokemuksen, että on tullut kuulluksi ja nyt sitä kertomusta arvioidaan.

7.3 Poliisin lisäkoulutus raiskauksen uhrien kohtaamiseen

Tehdyn tulkinnan perusteella poliisilla on tällä hetkellä ihan hyvät valmiudet kohdata seksuaalirikoksen uhri. Poliisilla on pääsääntöisesti hyvät peruslähtökohdat kohdata seksuaalirikoksen uhri. Kohtaamisen laadussa voi kuitenkin olla paljon vaihtelua. Poliisille kertyy paljon kokemusta monipuolista ihmisten kohtaamisista eri tilanteissa ja asemissa päivittäin. On semmoisia poliiseja, jotka ovat kohtaamisissa huippuammattilaisia. Lisätieto seksuaalirikoksen uhrin kohtaamiseen ei ole pahitteeksi ja koulutusta ei koskaan ole liikaa.

Haastateltavien näkökulmasta mahdollisessa lisäkoulutuksessa voisi kiinnittää huomiota poliisin omiin asenteisiin ja ennakko-oletuksiin raiskauksen uhrin kohtaamiseen liittyen. Amnesty:n raportissa mainitaan myös, että lisäkoulutuksen tulisi purkaa haitallisia stereotypioita sekä raiskaus myyttejä (Amnesty 2019, 6). Lisäksi hienotunteisuus olisi yksi näkökulma mihin tulisi kiinnittää huomiota, kun kohdataan seksuaalirikoksen uhri. Kontaktinen luominen rikoksenuhriin on myös jo luonnostaan haastava asia. Lisäkoulutus siis kontaktin luomiseen liittyen on myös poliisin näkökulmasta tarpeen. Kansalaisaloitteessa mainitaan myös, että koulutuksen kohderyhmän tulisi olla oikea. Mikäli koulutusta järjestetään ainoastaan erityisryhmille tai asiasta kiinnostuneille, ei lisäkoulutus palvele tarkoitustaan. Kansalaisaloite esittääkin lisäkoulutusta jokaiselle poliisille. (Suojele, älä syyllistä 2022.)

Kansalaisaloitteen mukaan tietämättömyys seksuaalisuutta loukkaavasta väkivallasta, ilmiön psykologisesta puolesta sekä uhrin mielentilasta usein johtavat puutteisiin poliisin ja uhrin kohtaamisessa. Seksuaalirikosten oikeusturvaa voitaisiin parantaa poliisin riittävällä lisäkoulutuksella. (Suojele, älä syyllistä 2022.) Myös Amnesty on raportissaan maininnut, että koulutus voisi käsitellä seksuaalisen väkivallan aiheuttamaa traumaa ja sen vaikutuksia uhrin (Amnesty 2019, 6). Haastattelussa tuotiin myös esiin, että lisäkoulutuksessa olisi hyvä lisätä tietoa siitä millainen trauman kokenut ihminen on ja miksi. Näin saadaan ymmärrystä ilmiöstä, mikä auttaa taas uhrin kohtaamista tällaisissa tilanteissa. Kertaus myös esimerkiksi siitä mihin raiskauksen uhrin on mahdollista ohjata ei ole pahitteeksi ja jokaisen poliisin olisi tulisi se tietää.

Pohdimme haastateltavien kanssa myös uuden seksuaalirikoslainsäädännön uudistusta ja sitä millaisia muutoksia se tuo tullessaan. Poliisin haastattelussa syntyi laki uudistuksesta keskustelua enemmän ja toiveena olisi, että lisäkoulutusta tarjottaisiin myös uuteen lainsäädäntöön liittyen. Kuitenkin tätä opinnäytetyötä tehdessä lakia tutkitaan vielä vanhan seksuaalirikoslainsäädännön mukaan. Jäämme siis odottamaan, mitä muutoksia uusilainsäädäntö tuo tullessaan ja millaista lisäkoulutusta siihen on mahdollista tulevaisuudessa saada.

Haastattelujen ja keräämämme tietoperustan pohjalta aineisto on osittain jäänyt hieman suppeaksi pohtimaan sitä, että onko poliisin lisäkoulutukselle tarvetta seksuaalirikoksen uhri kohtaamisessa. Koviin tyhjentävää vastausta aineiston pohjalta ei pysty siis antamaan. Koemme kuitenkin pohdinnan avulla saaneemme hyödyllistä tietoa siihen liittyen minkälaista koulutusta poliisille olisi mahdollista järjestää, ja mitä se voisi pitää sisällään.

8 POHDINTA

Olemme jakaneet opinnäytteemme pohdinta osion 4 eri alaotsikkoon. Pohdinta sisältää tutkimuksen kokonaisvaltaista arviointia, tutkimuksen luotettavuuden ja eettisyyden läpikäyntiä sekä omia ajatuksiamme jatkotutkimus ja kehittämisideoista koskien aihetta. Pohdinta osio ja samalla koko opinnäytetyö loppuu yhdessä laatimiimme loppusanoihin.

8.1 Tutkimuksen arviointi

Tutkimustyön arvioniti ja itsearviointi ovat osa opinnäytetyön kokonaisuutta ja auttaa opinnäytetyön tekijöitä tutkimuksen tarkastelussa. Tutkimuksen arviointia tehdessä on pidettävä mielessä, että kaikki tutkimus on tukijan tai tutkijoiden tekemää rakennelmaa tietyistä puitteista ja tietyillä rakennusaineilla. Toinen tukija voisi mahdollisesti tehdä samoista palasista hieman toisen näköisen tuotoksen tai päätyä hieman eri lopputulokseen. (Saarinen-Kauppinen & Puusniekka, KvaliMOTV, 2006)

Opinnäytetyötä tehdessämme saimme kerättyä paljon aineistoa raiskauksen uhrin kohtaamiseen liittyen. Epäilemättä tuo aineisto on lisännyt tietoa, kasvattanut osaamistamme aiheeseen liittyen sekä on hyödyksi meille molemmille sekä opinnäytetyön lukijalle tulevaisuudessa. Jo pelkästään oman osaamisen karttuminen aiheeseen liittyen oli meidän molempien mielestä osoitus siitä, että opinnäytetyön tekeminen valitsemastamme aiheesta oli sen arvoista. Opinnäytetyön tekeminen oli tarpeellista jo sen takia mitä se antoi meille molemmille tekijöille tämän matkan aikana, mutta ennen kaikkea mitä se voi lukijalleen tarjota.

Opinnäytetyön yhtenä tarkoituksena voidaan pitää uuden tiedon tuottamista. Toisaalta on myös mahdollista, ettei opinnäytetyö välttämättä tuota haluttua tulosta tai uutta oivallusta aiheeseen liittyen. Meidän opinnäytetyömme tuo kahden eri ammattilaisen näkökulmasta tietoa siitä, mitä tulisi ottaa huomioon, kun kohdataan raiskauksen uhri poliisin ensipartiossa. Haastatteluilla ja kirjallisuudesta kerätty aineisto sekä niiden perusteella tehdyt johtopäätökset saavuttavat opinnäytetyön alussa asettamamme yhteiset tavoitteet. Opinnäytetyön tuloksilla ei ollut missään vaiheessa tarkoitus tehdä yleistyksiä aiheesta tai luoda mullistavaa uutta tietoa raiskauksen uhrin kohtaamiseen. Opinnäytetyön

tarkoitus on enemmän tuoda tietoa ja ymmärrystä lähemmäs sinne missä sitä tarvitaan eli poliisin ensipartiossa.

Emme kumpikaan olleet tehneet ennen opinnäytetyötä, mikä osittain vaikutti myös siihen, miksi päädyimme tekemään työn kahdestaan emmekä yksin. Opinnäytetyön tekeminen parin kanssa oli myös loistava lähtökohta oppia itsestään tutkimuksen tekijänä, päästä kehittämään omia heikkouksiamme sekä hypätä omien mukavuusalueiden ulkopuolelle. Opinnäytetyötä tehdessä molemmilla meistä oli vastuulla yksi haastattelu. Molemmat pääsivät haastattelemaan, litteroimaan sekä kirjoittamaan oman haastatteluosion auki tutkimukseen. Lisäksi koimme, että oman haastattelun teemoittelu sekä koodaaminen on järkevämpää tehdä itsenäisesti eikä parityöskentelynä. Muilla osa-alueilla tutkimusta on tehty yhdessä ja prosessi on edennyt hyvin. Pitkä välimatka harjoittelun aikanaan ei haitannut tekemistä, sillä etäyhteyden avulla ajatusten vaihtaminen ja kirjoittaminen onnistu. Aloitimme jo kesällä työn tekemisen ja pidimme yhteyttä säännöllisesti työn etenemisestä. Syksyllä yhteydenpito lisääntyi ja voidaan todeta, että palautuspäivän lähestyessä työtä tehtiin aamusta iltaan ja puhelut venähtivät pitkiksi. Opinnäytteen edetessä olemme lukeneet toisen tekijän kirjoittamat tekstit läpi ja korjanneet yhdessä tekstin, jos korjattavaa on ollut. Opinnäytetyötä tehdessämme opimme toteuttamaan tutkimukseen kuuluvia erilaisia työprosesseja ja vaiheita. Tutkimuksen tekemistä helpotti huomattavasti meitä kiinnostavan aiheen valinta. Tästä syystä myöskään aiheenrajaus ja tutkimuskysymysten asettelu eivät tuottaneet suuria ponnisteluja. Tietoperustan kerääminen tuotti pieniä vaikeuksia, koska aiheetta käsittelevää kirjallisuutta on verrattain vaikea löytää. Onneksi vielä työn loppuvaiheessa opinnäytteen tietoperustaa saatiin paisutettua ja uuttakin kirjallisuutta aiheeseen liittyen löytyi. Pidämme aineistonkeruun menetelmän valintaa onnistuneena, eikä opinnäyte olisi samanlainen ilman onnistuneita haastatteluja. Haastattelujen avulla saimme sellaista tietoa, mitä emme välttämättä muilla menetelmillä olisi saaneet. Opinnäytteemme ei olisi samanlainen ja haluttuja tavoitteita ei olisi saavutettu mielestämme toisella tavalla.

Pyrimme toteuttamaan opinnäytetyön jokaisen vaiheen huolellisesti ja ajatuksella. Kun pohdimme onnistumisiamme opinnäytetyön tekemisessä, nousee esiin selkeästi haastattelujen toteutus. Haastattelut itsessään olivat yksimielisesti mielestämme paras ja samalla onnistunein vaihe opinnäytetyön tekemisessä. Pohdimme haastatteluja sopiessamme, että yksi vaihtoehto olisi maantieteellisten haasteiden takia suorittaa haastattelu siten, että kaikki olisivat tietokoneilla. Onneksi tulimme kuitenkin siihen lopputulokseen, että saamme paljon paremmin haastatteluista irti, kun ne suoritetaan kasvotusten. Haastattelujen toteutus oli onnistunut ja oli hieno päästä haastattelemaan kahta alansa ammattilaista ja saada hyviä ajatuksia ja näkökulmia opinnäytetyöhön. Toinen asia mikä mielestämme onnistui hyvin työtä tehdessä, oli pariyhteistyö. Teimme opinnäytetyötä 2022 keväästä lähtien eikä kertaa-kaan ole kaduttanut lähteä tekemään parin kanssa yhteistä opinnäytetyötä.

On sanomattakin selvää, että opinnäytetyössä on heikkouksiakin ja on osa alueita missä on jäänyt tilaa kehitykselle. Ensimmäinen asia, mitä muuttaisimme opinnäytetyön tekemisessä varmasti, on työn aikataulus. Opinnäytetyön tekemisessä tuli välillä turhan pitkiä taukoja, milloin työtä ei saatettu eteenpäin. Mielestämme tämä myös heijastuu hieman työstä ulospäin. Muuttaisimme siis työskentelyä tapaa esimerkiksi niin että työ saatettaisiin, alusta loppuun paljon kompaktimmassa aikataulussa. Välillä työtä tehdessä tuntui, että tässähän on ihan hyvin vielä aikaa, vaikka työn palautuspäivä tuli loppujen lopuksi aika nopeasti vastaan. Tutkimustyössä lisäksi näkyy ehkä osittain tekijöiden kokemattomuus, mikä on toki täysin luonnollista, kun tuotos on ensimmäinen laatuaan kummallekin tekijälle. Työn rakenteen ja jäsentelyn kanssa myös oli yllättävän paljon hakemista, mutta onneksi saimme kaikki viilattua kuntoon avun kanssa.

8.2 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Tutkimuksen luotettavuuden arviointi on keskeinen osa tutkimusta, sillä tutkimukselle on asetettu tietyt tavoitteet ja tarkoitus. Laadullisen tutkimuksen luotettavuuden arviointia tehtäessä nousee usein esiin käsitteet reliabiliteetti ja validiteetti, mikä kärjistettynä tarkoittaa onko tutkimus pätevä ja luotettava. Tutkimuksen luotettavuutta ja pätevyyttä, eli toisin sanoen uskottavuutta ja vakuuttavuutta voidaan edesauttaa kriittisellä tarkastelulla ja arvioivalla työasenteella. Laadullisessa tutkimuksessa arviointi pitää sisällään kaikenkattavaa kriittistä analyysia. (Saarinen-Kauppinen & Puusniekka, Kvali-MOTV, 2006.)

Tämän opinnäytetyön aineiston perusteella tehdyt johtopäätökset eivät ole absoluuttisia totuuksia. Ne ovat meidän tulkintamme tutkittavasta aiheesta. Samasta aineistosta on mahdollista tehdä monta erilaista johtopäätöstä. Me emme opinnäytetyöllämme lähteneet etsimään tai saavuttamaan absoluuttista totuutta, vaan enemmänkin keräämään hyödyllistä tietoa yhteen ja muokkaamaan siitä selkeäksi ja käyttökelpoiseksi.

Tätä opinnäytetyötä varten suoritimme kaksi puolistrukturoitua teemahaastattelua, joista toisessa haastattelimme poliisia ja toisessa psykologia. Haastattelujen avulla oli tarkoitus saada hyödyllistä tietoa raiskauksen uhrin kohtaamisesta kahdesta eri näkökulmasta ja kahdelta alansa ammattilaiselta. Molemmat haastateltavat toivat haastatteluun oman asiantuntemuksensa ja saimme kerättyä tutkimuksen kannalta merkityksellistä tietoa. Mielestämme haastattelut onnistuivat ja palvelivat tutkimuksen tavoitteita ja tarkoitusta.

Opinnäytetyössä käytetyn aineiston laatu ja riittävyys sekä sen kattavuus vaikuttavat luonnollisesti tutkimuksen luotettavuuteen. Tietoperustaa pitää opinnäytteessä olla, mutta pitää ymmärtää, että

kaikkea aineistoa ei ole mahdollista yksiin kansiin kerätä. Laadullista tutkimusta tehtäessä ei pääpaino niinkään ole tiedon määrällä vaan enemmänkin sen laadulla. Tutkimuksen luotettavuuden arviointia tehtäessä on syytä keskittyä opinnäytteessä käytetyn tiedon laatuun.

Mielestämme tätä opinnäytetyötä varten haastatteluilla kerätty aineisto ja kirjallisuudesta koostuva tietoperusta on riittävä ja tarpeeksi laadukas vastaamaan tutkimukselle asetettuihin tutkimuskysymyksiin tarvittavassa laajuudessa. Lisäksi tutkimus saavuttaa sille asetetut tavoitteet. Mielestämme kerätystä aineistosta on mahdollista esittää päteviä johtopäätöksiä. Kerätty aineisto on tältä osin luotettava, vaikka tutkimuksessa on suoritettu vain kaksi haastattelua. Kerätty aineisto edustaa ammattitaitoisten ja pitkän kokemuksen omaavien henkilöiden näkemystä tutkittavasta ilmiöstä.

Yksi tutkimukseen vaikuttava tekijä on tukijan tai tässä tapauksessa tukijoiden omat ennako-oletukset ja asenteet. Tutkimusta aloittaessa ja sitä tehdessä keskustelimme paljon ja vaihdoimme ajatuksia monesta eri näkökulmasta ennako- asenteisiin ja oletuksiin liittyen. Emme kuitenkaan kokeneet, että kummallakaan meistä olisi vahvoja ennako-oletuksia tai asenteita aihetta kohtaan. Tutkimuksen tekeminen tuntui normaalilta. Osittain uskomme, että ennako-oletuksia ja asenteita ei muodostunut siksi koska tutkittavasta aiheesta ei kummallakaan meistä ollut ennestään tietoa juuri lainakaan.

Eettisyys on myös osa tutkimuksen laatua. Tutkimuksen eettisyys kiertyy muodollisesti myös tutkimuksen luotettavuus- ja arviointikriteereihin. Hyvää tutkimusta ohjaa luonnollisesti eettinen sitoutuneisuus. Tutkimuksen uskottavuus ja tutkijan/tutkijoiden eettiset ratkaisut kulkevat täysin yhdessä. Uskottavuus perustuu siihen, että tutkijat noudattavat hyvää tieteellistä käytäntöä. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 127,132)

Tutkimuksemme osallistuminen on ollut vapaaehtoista. Molemmilta haastateltavilta kysyttiin halukkuutta osallistua tutkimukseen haastateltavan roolissa. Haastateltaville selitimme tutkimuksen tavoitteet ja tarkoituksen sekä he saivat luettavaksi tutkimussuunnitelman. Haastateltavat saivat miettimisaikaa tutkimukseen osallistumiseen. Haastateltavilta kysyttiin ennen haastattelua lupa nauhoittamiseen. Kaikki haastatteluun liittyvät nauhoitukset sekä materiaalit on hävitetty asianmukaisella tavalla opinnäytetyön valmistuttua. Haastateltavien taustoista on kerrottu vain tutkimukselle merkitykselliset asiat ja haastateltavat eivät ole tutkimuksesta yksilöitävissä.

Tutkimus ja sen tulokset on esitetty opinnäytetyössä mahdollisimman totuudenmukaisesti ja niin miten asiat ovat tutkijoille näyttäytyneet. Olemme pyrkineet noudattamaan hyvään tieteelliseen käytäntöön kuuluvia normeja. Hyvään tieteelliseen käytäntöön kuuluu noudattaa tiedeyhteisön tunnistamia toiminta tapoja: rehellisyyttä, yleistä huolellisuutta, ja tarkkuutta tutkimustyössä, tulosten tallentamisessa ja esittämisessä sekä tutkimuksen arvioinnissa. Niin ikään soveltavat tieteellisen tutkimuksen

kriteerien mukaisia ja eettisesti kestäviä tiedonhankinta-, tutkimus- ja arviointimenetelmiä sekä toteuttavat tieteellisen tiedon luonteeseen kuuluvaa avoimuutta tutkimuksensa tuloksia julkaistessaan. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 132)

8.3 Tutkimuksen kehittämiskohteet

Tässä opinnäytetyössä olemme koonneet yhteen kahden erin alansa ammattilaisen tietoa raiskauksen uhrin kohtaamisesta poliisin ensipartiossa. Olemme täydentäneet haastatteluista saamaamme tieto kirjallisuudesta etsityllä tiedolla ja koonneet ne yhteen tähän opinnäytetyöhön. Saimme tuotua mielestämme aiheesta selkeästi esille sen minkä halusimme ja uskomme että opinnäytetyömme lukija osaa huomioida ja mahdollisesti kohdata raiskauksen uhrin paremmin. Rajasimme opinnäytteemme aiheen selkeästi, jotta pystyisimme käsitellä aihetta syvällisesti ja luotettavasti.

Seksuaalirikoksiin ja uhrin kohtaamiseen liittyviä opinnäytetöitä on tehty jonkun verran, mutta erilaisia näkökulmia ja kehittämiskohteita aiheeseen liittyen on vielä jäljellä. Samasta aiheesta tai aihetta sivuavia tutkimus ideoita on siis mahdollista tehdä. Keskustelimme mahdollisista jatkotutkimusideoista ja kehittämiskohteista aiheeseen liittyen. Tässä hieman meidän keskustelumme tuomaa ajatuksen juoksua.

Jos kiinnostuit opinnäytetyötä lukiessa uhrien kohtaamisesta niin kohtaamista on mahdollista käsitellä laajemmin uhrien näkökulmasta. Jatkotutkimuksessa pystyisi paljon syvemmin ja enemmän tuoda heidän omia kokemuksiansa esille. Opinnäytetyö missä keskityttäisiin pelkästään uhrien kokemuksiin ja mahdollisesti haastateltaisiin heitä, olisi mielenkiintoinen ja toisi varmasti ajatuksia esille uhrien kohtaamisesta. Tällainen tutkimus olisi mielenkiintoinen toteuttaa ja toimisi hyvin jatkotutkimuksena tähän opinnäytetyöhön.

Aihetta on mahdollista myös lähteä jalostamaan tilastojen puolelle ja tutkia seksuaalirikoksia niiden esiintyvyyttä tilastollisesta näkökulmasta. Tässä myös mahdollinen opinnäytetyön aihe jollekin, joka on tilastoista innostunut ja haluaa niitä käsitellä omassa tutkimuksessaan.

Lisäkoulutus seksuaalirikoksen kohtaamiseen on ollut suurennuslasin alla tässäkin opinnäytetyössä, mutta aihetta on myös mahdollista lähteä kehittämään lisää. Esimerkiksi poliisien näkökulma koulutuksen riittävydestä ja tarpeellisuudesta seksuaalirikoksen uhrien kohtaamiseen antaa hyvät lähtökohdat opinnäytetyön tekemiselle. Lisäksi mahdollisen lisäkoulutuksen sisältöön olisi hyvä ottaa ajatuksia ja mielipiteitä poliisin näkökulmasta. Opinnäytetyön voisi myös tehdä uhrin reagoinnista raiskaukseen ja hänen käyttäytymisestään tapahtuman jälkeen. Opinnäytetyönä voisi tästä aiheesta tuottaa raiskauksen uhreja kohtaaville poliiseille laadukkaan ja hyödyllisen koulutuksen. Mielestämme tässäkin on hyviä jatkotutkimus ehdotuksia opinnäytetyön aihetta miettivälle.

8.4 Loppusanat

Tämä on opinnäytetyömme viimeinen alaluku, tätä seuraa enää luettelo käyttämistämme lähteistä sekä molempien haastattelujen kysymysrungot. Voimme tässä vaiheessa molemmat todeta olemme tyytyväisiä aikaan saamaamme opinnäytetyöhön, ottaen huomioon kyseessä olevan meidän molempien ensimmäinen opinnäytetyö. Opinnäytetyön lopputulos ei olisi tällainen ilman opettajien, opponointi parien sekä muiden opiskelijoiden antamaa palautetta, vinkkejä ja neuvoja. Erityisesti olemme kiitollisia haastateltaville, jotka mahdollistivat ja loivat opinnäytetyömme perustan.

LIITE: 1. HAASTATTELURUNKO POLIISI

1. Kertoisitko omasta taustasi ja koulutuksestasi?
2. Mitä seikkoja ensipartion tulisi ottaa huomioon raiskauksen uhrin puhutuksessa?
3. Kuinka ensipartio voi mielestäsi kohdata raiskauksen uhrin kunnioittavasti, hienotunteisesti, ymmärtäväisesti ja yksilöllisesti?
4. Mikä tieto on tutkijalle tärkeää minkä ensipartio oi raiskauksen uhrilta kysyä alustavassa puhutuksessa?
5. Millainen merkitys on mielestäsi ensipartion ja raiskauksen uhrin kohtaamisella toipumisen, avun hakemisen ja oikeusturvan kannalta?
6. Onko raiskauksen tai muun seksuaalirikoksen uhri koskaan kritisoinut ensipartion toimintaa kuulustelussa tai muualla?
7. Onko mielestäsi poliisin ensipartiolla tällä hetkellä riittävää osaamista kohdata raiskauksen uhri?
8. Mitä mielestäsi voisi tehdä paremmin tai mitä kehitettävää raiskauksen uhrin kohtaamisessa olisi ensipartion näkökulmasta?
9. Tuleeko mielestäsi uusi lainsäädäntö vaikuttamaan ensipartion toimintaan raiskauksen uhrin kanssa?

LIITE: 2. HAASTATTELURUNKO PSYKOLOGI

1. Kertoisitko omasta taustastasi ja koulutuksesta?
2. Mitä seikkoja ensipartion tulee ottaa huomioon raiskauksen uhria puhuttaessa?
3. Kuinka ensipartio voi mielestäsi kohdata raiskauksen uhrin kunnioittavasti, hienotunteisesti, ymmärtäväisesti ja yksilöllisesti.
4. Millainen merkitys on mielestäsi ensipartion ja raiskauksen uhrin kohtaamisella toipumisen, avun hakemisen ja oikeusturvan kannalta?
5. Kuinka rakentaa lyhyessä ajassa mahdollisimman vahva luottamussuhde poliisiin ja uhrin välille?
6. Onko raiskauksen tai muun seksuaalirikoksen uhri koskaan kritisoinut ensipartion/poliisin toimintaa?
7. Onko mielestäsi poliisin ensipartioilla tällä hetkellä riittävää osaamista kohdata raiskauksen uhri?
8. Mitä mielestäsi voisi tehdä paremmin tai mitä kehitettävää raiskauksen uhrin kohtaamisessa olisi?
9. Koetko, että poliisissa olisi tarvetta lisäkoulutukselle liittyen raiskauksen uhrin kohtaamiseen?
10. Miten poliisin olisi hyvä valmistautua raiskauksen uhrin kohtaamiseen?
11. Mitä jos uhri on haluton selvittämään tilannetta?

LÄHTEET

Hallituksen esitys HE 13/2022 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle seksuaalirikoksia koskevaksi lain-säädännöksi.

Luettavissa: https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/HallituksenEsitys/Documents/HE_13+2022.pdf . Luettu 7.8.2022.

Heinjoki, Heli. & Kuukari, Hannaleena. Seksuaalirikoksen uhrin kohtaaminen. Senjanetti.

Luettavissa: [Seksuaalirikoksen uhrin kohtaaminen - Senja – Sensitiivisyysmalli juridiikan ammattilaisille \(senjanetti.fi\)](#) Luettu: 01.11.2022

Hill, Maiju. 2018. Poliisin ja seksuaalirikoksen uhrin ensikohtaaminen. Opinnäytetyö. Poliisiammatti-korkeakoulu.

Hirsjärvi, Sirkka., Remes, Pirkko. & Sajavaara, Paula. 2007. Tutki ja kirjoita. 13., osittain uudistettu painos. Helsinki: Tammi.

Juhila, Kirsi. Teemoittelu. Teoksessa Jaana Vuori (toim.) Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto.

Luettavissa: [Ohjeet - Tietoarkisto \(tuni.fi\)](#) Luettu: 24.11.2022

Kainulainen, Heini 2004: Raiskattu? Tutkimus raiskausten käsittelemisestä rikosprosessissa. Helsinki, Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos. Luettavissa: [O:\Home\MYKKANEN\KANNET\julkaisu212Heini.wpd \(helsinki.fi\)](#) Luettu 14.11.2022

Kananen, Jorma 2008. Kvali. Kvalitatiivisen tutkimuksen teoria ja käytänteet. Jyväskylän ammattikor-keakoulu.

Kolttola, Ilari. (toim.) 2021: Rikollisuustilanne 2020: Rikollisuuskehitys tilastojen ja tutkimusten va-
lossa. Katsauksia 49/2021. Helsinki: Helsingin yliopisto, kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti.
Luettavissa: [Katsauksia 49 Rikollisuustilanne 2020 2021.pdf \(helsinki.fi\)](#) Luettu 19.10.2022

Laki rikoslain muuttamisesta 723/2022.

Luettavissa: [Laki rikoslain muuttamisesta 723/2022 - Säädökset alkuperäisinä - FINLEX®](#) Luettu 11.10.2022

Lappi-Seppälä, Tapio, Tiina-Liisa Autio & Anna Karjala. 2012. Selvityksiä raiskausrikoksista. Oikeusministeriön selvityksiä 13/2012, Helsinki: Oikeusministeriö. Luettavissa: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-186-9>. Luettu 19.10.2022

Oikeuksien arpapeli, Naisiin kohdistuvat raiskausrikokset ja uhrin oikeuksien toteutuminen Suomessa: Amnesty, 2019

Luettavissa: https://www.amnesty.fi/uploads/2021/03/oikeuksien-arpapeli_final.pdf Luettu 8.6.2022

Ojala, Timo 2022: Seksuualirikokset. 2., uudistettu painos. Helsinki, Edita

OV-Moodle Polamk, Väkivalta- ja kuolemansyy, luentojen rakenne ja sisältö. Luettavissa Polamk tunnuksilla: <https://moodle.polamk.fi/course/view.php?id=407§ion=1> Luettu 21.11.2022

Poliisi (AMK) – tutkinnon opetussuunnitelma 2022–2024. Luettavissa: <https://polamk.fi/documents/25254699/37709942/Poliisi-amk-opetussuunnitelma.pdf> Luettu 19.11.2022

Raijas, Riitta 2001: Raiskaustrauman vaikutus uhrin toipumiseen oikeusjärjestelmässä. Oikeus 3/2001, 357–365. Luettavissa: [34370010.pdf \(edilex.fi\)](https://www.edilex.fi/34370010.pdf) Luettu 14.11.2022.

Raijas, Riitta 2000: Raiskaustrauma, Uhrin ja tekijän suhteen laadun ja trauman vakavuuden yhteys selviytymiskeinoihin ja hyvinvointiin sekä selviytymiskeinojen ja niiden muutoksen yhteys hyvinvointiin. Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus, 29/2000.

Rikoslaki 39/1889. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1889/18890039001#L20-2> Haettu 27.9.2022

Saaranen-Kauppinen, Anita & Puusniekka, Anna. 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto, verkkojulkaisu. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Luettavissa: https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L6_3_3.html Luettu 20.10.2022

Saaranen-Kauppinen, Anita & Puusniekka, Anna. 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto, verkkojulkaisu. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Luettavissa: https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L3_3_3.html Luettu 29.10.2022

Saaranen-Kauppinen, Anita & Puusniekka, Anna. 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto, verkkojulkaisu. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Luettavissa: https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L3_3_3.html Luettu 29.10.2022

Saari, Salli. 2003. Kuin salama kirkkaalta taivaalta, kriisit ja niistä selviytyminen. Helsinki, Otava.

Salminen, Ari. 2011: Mikä kirjallisuuskatsaus? Luettavissa: https://www.uwasa.fi/materiaali/pdf/isbn_978-952-476-349-3.pdf. Luettu 24.8.2022.

Seri-tukikeskusten asiakkaiden tausta, tukipalveluiden käyttö ja rikosprosessin eteneminen: Väliraportti. Valtioneuvoston selvitys ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2021:69.

Luettavissa: [Seri-tukikeskusten asiakkaiden tausta, tukipalveluiden käyttö ja rikosprosessin eteneminen. Väliraportti \(valtioneuvosto.fi\)](https://www.valtioneuvosto.fi/vliraportti) Luettu 16.8.2022

Seri-tukikeskukset Suomessa, THL. Luettavissa: https://thl.fi/documents/8249976/8429532/SERI_tukikeskukset+Suomessa.pdf/cee9ac2d-c924-f064-f1a6-8554dee8652c?t=1668505253687 Luettu 18.11.2022

Suojele, älä syyllistä: Kansalaisaloite poliisin pakollisesta ja riittävästä erityiskoulutuksesta seksuaalirikosten uhrien kohtaamisessa.

Luettavissa: <https://www.kansalaisaloite.fi/fi/aloite/10519> Luettu 15.5.2022

Traumaperäinen stressihäiriö. Käypä hoito -suositus. Suomalaisen Lääkäriseuran Duodecimin ja Suomen Psykiatriyhdistys ry:n ja Suomen Lastenpsykiatriyhdistys ry:n asettama työryhmä. Helsinki: Suomalainen Lääkäriseura Duodecim, 2020 (viitattu 28.10.2022). Luettavissa: www.kaypahoito.fi Luettu 19.10.2022

Tuomi Jouni & Sarajärvi Anneli 2018, Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Uudistettu laitos Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2009, Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 7., Uudistettu painos Helsinki: Tammi.

Vuori, Jaana. Laadullinen sisällönanalyysi. Teoksessa Jaana Vuori (toim.) Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto.

Luettavissa: [Laadullinen sisällönanalyysi - Tietoarkisto \(tuni.fi\)](https://tietoarkisto.tuni.fi) Luettu: 24.11.2022

Ylikomi, Riitta & Virta, Virve 2008. Raiskaustrauman hoito. Jyväskylä. PS-kustannus.